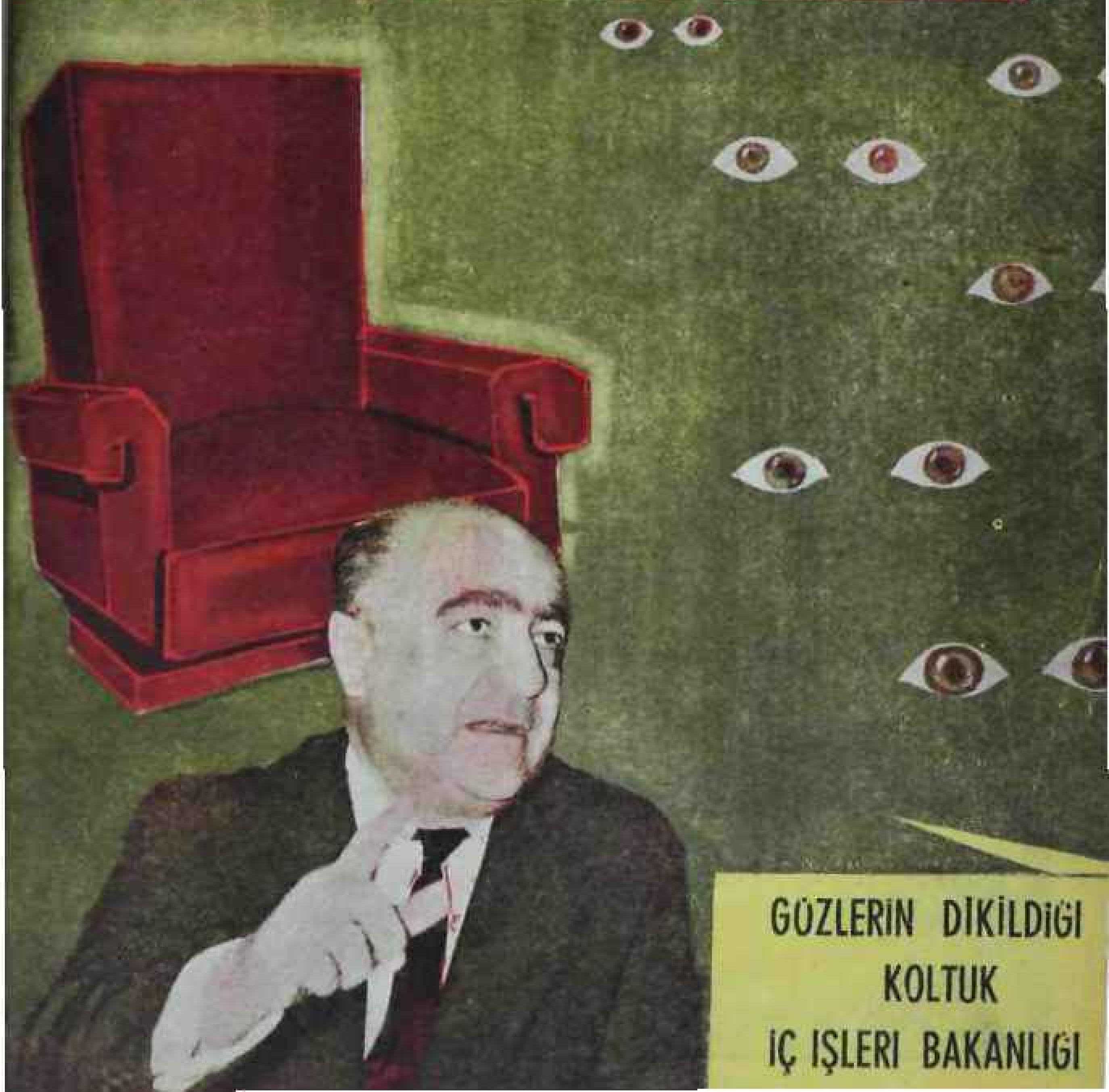
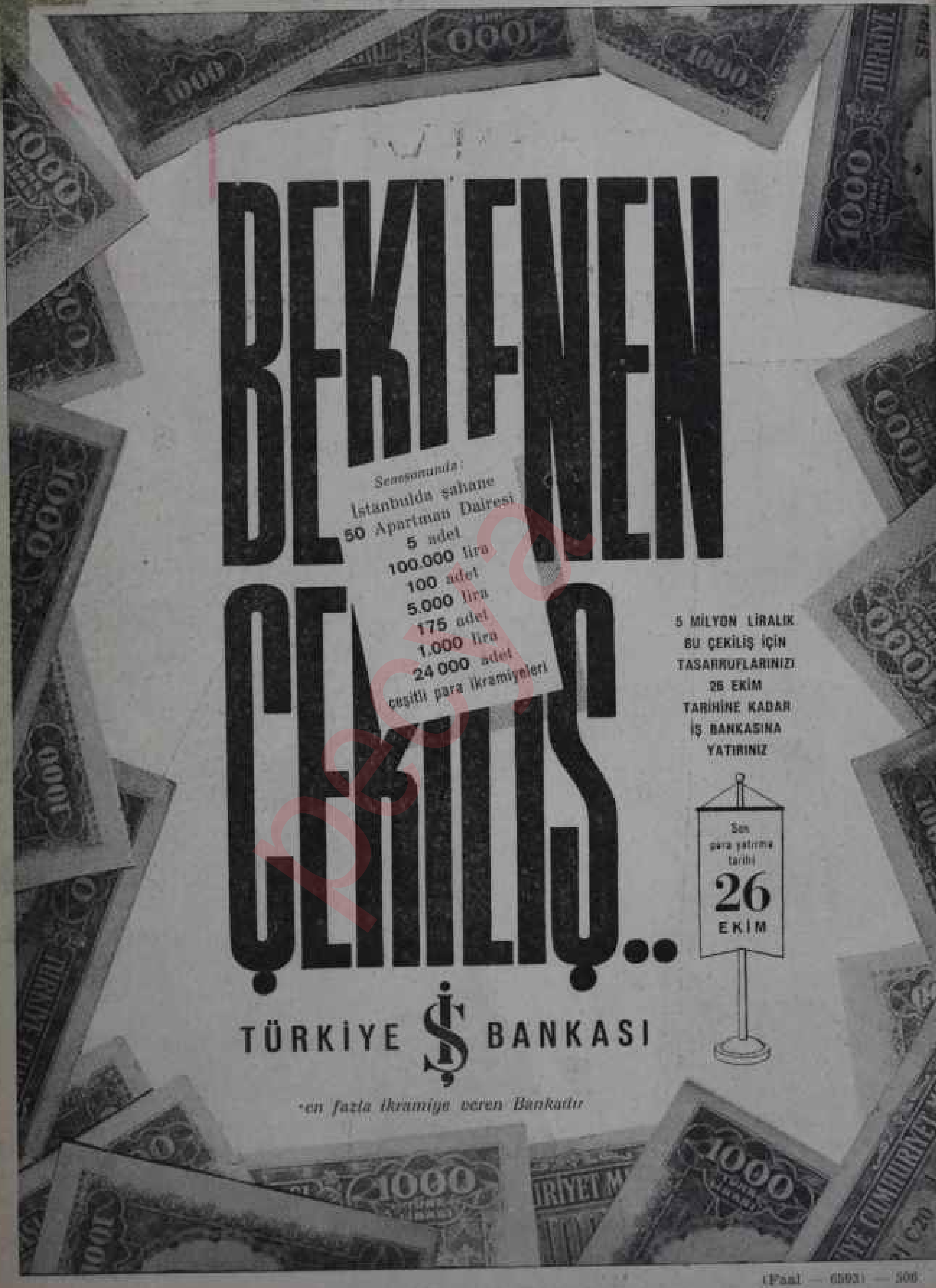
FİATI : 1 LİRA [illegible] EYLÜL [illegible]

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

BEKLENEN ÇEKİLİŞ..
Senesonunda:
İstanbulda şahane
50 Apartman Dairesi
5 adet
100.000 lira
100 adet
5.000 lira
175 adet
1.000 lira
24 000 adet
çeşitli para ikramiyeleri
5 MİLYON LİRALIK
BU ÇEKİLİŞ İÇİN
TASARRUFLARINIZI
26 EKİM
TARİHİNE KADAR
İŞ BANKASINA
YATIRINIZ
Son
para yatırma
tarihi
26
EKİM
TÜRKİYE İŞ BANKASI
•en fazla ikramiye veren Bankadır

Sayı : 483 Cilt: XXVIII Yıl: 10

Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü

Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker Atillâ Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu. Egemen Bostancı ve Vedat Zeydanlı (İstanbul). Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Ha lûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Binin Anter Hüseyin Korkmazgil — Sinema : T. Kakınç — Radyo: N. Uluğbey Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi — Kitap: İlhami Soysal — Spor Vildan Aşir Savaşır.

Resim

Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf

Sungar Taylaner

Klişe

Özdoğan Klişe Atölyesi

Yazı İşleri

Rüzgârlı Sokak No. 15/2

Tel: 11 89 96

İdare

Rüzgârlı Sokak No: 15/1

Tel: 1 0 61 96

Abone Şartları

5 aylık (12 nüsha) 10.00 lira

6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira

1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları

Santimi 20 lira

3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer

Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih

27.9.1963

Fiatı 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

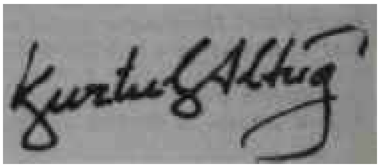
Her halde dikkat etmişsinizdir: Lokomotif Meselesinin Meclisçe bir tahkikat komisyonuna havalesinden bu yana, AKİS o konuda tek bir satır yazmamıştır. Tek bir satır yazmamıştır ve yazanlara da bıyık altından gülmüştür. Zira bir takım yayın organları, gönüllerindeki temenniyi gerçek gibi ve komisyona malederek sütunlarında büyük başlıklarla göstermişlerdir: Tahkikat şu firmanın lehinde gelişiyor, tahkikat bu firmanın aleyhinde gidiyor, tahkikat için yeniden mehil istenecek, A. I. D. İhaleyi durdurdu.. Böylece, bu yayın organlarının arkasındaki bazı firmalar kampanyalarını devam ettirtmekte fayda mülahaza etmişlerdir. Bu arada, fırsatı ganimet bildikleri için İnönüyü. rejimi, seçtiğimiz batılı hayat tarzını, sistemimizi kötülemek isteyen belirli yuvalar da yuvarlak laflarla, masum görünen imalarla, sanki mönüyle, rejimle, seçtiğimiz hayat tarzıyla, sistemimizle alâkalı bir şey varmış gibi "benim bu tahkikattan bir umudum yok" diyerek Başkentte yakınlarına menfaat dağıtan bir siyasi şebekenin bulunduğu intibaını vermeye çalışmışlardır.

Şimdi, tahkikat sona ermiştir. Bu mecmuanın okunmakta olduğu sırada, komisyonun raporu Meclise sunulmuş olacak ve varılan neticeyi herkes öğrenecektir. Raporun metni hakkında bir şey söylemek imkânı bulunmadığı gibi. Meclisin bu rapor hakkında alacağı kararı da kimse bilmemektedir.

Ama, meselenin tahkikat kısmı tamamlandığına göre, şimdi AKİS konuşacak ve isin bütün içyüzünü, altındaki insanlar ve firmalarla, yapılan gizli temaslarla, sarfedilen gayretlerle, lokomotif sanayiinin Amerikadaki durumu ve onun icaplarıyla, siyaset adamları nezdinde bazı iş adamlarının yaptıkları demarşlarla, onların cevaplarıyla, Amerikaya kaçak olarak iletilen ve aslında suç teşkil eden bilgiyle hülâsa her şeyi, bir Kapak Yazısı halinde okuyucularına açıklayacaktır. O zaman, oynanan asıl oyunun esrarı meydana çıkarılacaktır.

Bunun yanında, avukatımız işe AKİS'i ve onun Başyazarını bulaştırmak için yayın organlarında yazılmış olan yazıları, oralarda atılmış iddiaları ve yapılmış ithamları dosyalamıştır. Bunların her biri hakkında tazminat ve ceza davaları açmak üzere bu bir hafta içinde adalete müracaat edilecektir. Bütün davalar, açık rejimin en tabii icabı göz önünde tutularak, yani iddia ve itham sahiplerine her türlü ispat hakla tanınarak açılacaktır.

Saygılarımızla

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ordu — Haftanın ortasında Trakyada, NATO'nun büyük bir manevrası başladı. Adına "NATO Southex-63" tatbikatı denilen manevrada bulunmak üzere Başbakan İnönü ile Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay başkentten ayrılmışlardır.

Perşembe günü Saros körfezine Amerikan 6. filosunun yaptığı çıkarma son derece başarılı oldu. Deniz piyadeleri büyük bir ustalıkla karaya çıkarken, helikopterler havadan çıkarmayı kolaylaşırdılar. 2 bine yakın deniz piyadesi, birkaç saat içinde karadaki stratejik mevkileri kapladı ve harp nizamına geçti.

Çıkarma destroyerlerin himayesinde yapıldı. Bu arada uçak gemilerinden kalkan F-104'ler çıkarmayı havadan desteklediler. Destroyerler ayrıca ateş örtmesini temsil eder mahiyette kara hedeflerine atış yaptılar.

Çıkarma harekâtını 6. Amerikan filosu kumandanı Amiral William E. Gentner Jr. idare etti.

Harekâtı müteakip İstanbul yeni ziyaretçilerle karşılaşacaktır. Amiral gemisi Little Rock, Saratoga uçak gemisi ve nükleer silahlarla mücehhez Long Beach harp gemisi İstanbulda birkaç gün kalacaktır.

Çıkarma tatbikatına türk ve yunan piyadeleri de katıldı. Amerikan deniz piyadelerinden sonra türk ve yunan, taburları çıkarma gemileri ile tatbikata katıldılar.

Deniz çıkarması yapan birliklerle paraşüt taburları, çıkarmayı Uzunköprü civarında birleştirdiler ve buradan itibaren harekâta beraber iştirak ettiler.

Fuar — İzmir Enternasyonal Fuarı, geride bıraktığımız hafta sona erdi. Bu yıl diğerlerine nazaran daha canlı olan Fuara 29 yabancı devlet iştirak etti.

Ancak fuar, her yıl olduğu gibi bu yıl da bir teşhir fuarı olmaktan ileri gidemedi. Fuar idaresi, Bakanlıkla vardığı mutabakat neticesinde sadece 80 yerli ve yabancı ekspozana satış imkânı tanıdı. Fuara iştirak eden 29 yabancı derletin tamamı bu yıl ağır sanayie önem vermişlerdi. Açık ve kapalı pavyonların büyük bir kısmında ağır sanayi mamulleri teşhir olunuyordu. Pavyonların pek cüzi kısımlarında ise, iştirak eden yabancı devletlerin özellikleri, turistik değerleri, el işleri, oyma sanayileri, gıda maddeleri, mensucat mamulleri yer alıyordu.

Belki de sırf ağır sanayie yer verildiği için ziyaretçiler bu yıl, geçen yıllara nisbetle İzmir Fuarına rağbet etmediler. Son 29 günde İzmir Fuarını 1 milyon 661 bin 400 kişi ziyaret etti. Halbuki geçen yılın ayni süresinde bu miktar 1 milyon 758 bin 760 idi. Aradaki fark belki daha fasla olacaktı, fakat bu yıl 30 Ağustos ve 9 Eylül İzmirin kurtuluş bayramı çok mükemmel olduğundan, Eğeden İzmire yüzbinlerce insan akın etti, dolayısile fuar bu akından faydalandı.

Ziyaretçiler — Dünyanın en ünlü kalb cerrahlarından Dr. Cooley geçen haftanın ortasında Çarşamba günü Ankaraya geldi. Başkentte sadece bir gün kalan ünlü cerrah, perşembe akşamı ayrıldı. Ünlü doktor "Acık kalb ameliyatlarında son gelişmeler" konulu bir konferans verdi ve kendi metodlarını bu konuşmasında uzun uzun anlattı.

Dr. Cooley, Amerikanın on dahisinden biri sayılmaktadır. Şimdiye kadar sayısız büyük ilim mükâfatı almıştır.

Deprem — İstanbul iki haftadır unutulmaz dakikalar yaşamaktadır. Yıllardır görülmiyen şiddette ve süreklilikte depremler, İstanbulluları dehşete düşürdü. İki hafta içinde İstanbulda 256 deprem kaydedildi. Bunların çoğunluğu hafifti. Ancak birkaçı büyük çapta sarstı ve hasara sebebiyet verdi.

Depremin aralıklı olarak devam edeceği ilgililerce bildirilmektedir.

Dünyadan Akisler

A. B. D. — Amerikan Senatosu, bu hafta başında yaptığı oylamalardan sonra, Moskovada imzalanan nükleer denemeleri durdurma anlaşmasını tasdik etti. Kennedy nin bu tasdik için gerekli üçte iki çoğunluğu kolaylıkla sağlaması, özellikle aşırı şüpheci bazı senatörleri, bu arada önümüzdeki başkanlık seçimleri için Cumhuriyetçi Partinin en kuvvetli başkan adayı olarak beliren Goldwater'i büyük bir yenilgiye uğratmıştır. Bilindiği gibi Goldwater, anlaşmanın tasdikini önlemeyi başaramıyacağını anladıktan sonra, hiç değilse bu tasdiki Sovyetlerin Kübadan çekilmeleri şartına bağlamak istemişti.

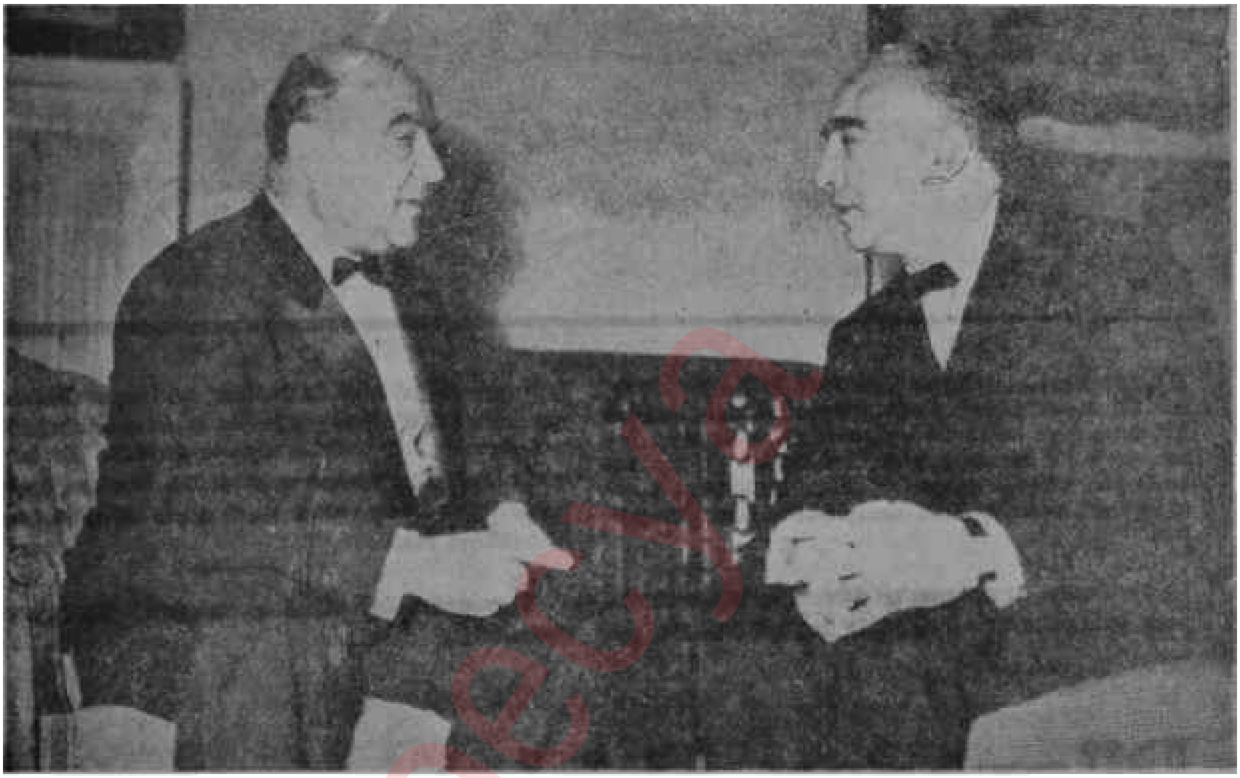
Senato, görüşmeler sırasında öne sürülen diğer değişiklik istekleri gibi bunu da ezici bir çoğunlukla reddetmiştir. Senatonun çok açık bir şekilde beliren tasvibini kazandıktan sonra, şimdi Kennedy'nin milletlerarası girginliğin giderilmesi yolunda dana rahat ve ileri adımlar atması beklenebilir.

Güney Doğu Asya — Endonezyanın Malezya Federasyonunun ilânına karşı gösterdiği çok sert tepkiler, İngiltere ile Sokarnonun arasım hergün biraz daha açıyor. Kuzey Borneo ile Sarawak'ın Malezya Federasyonuna verilmesine kızan endonezyalılar, geçen hafta önce İngiliz Büyük Elçiliğini yağma edip ateşe verdiler, sonra da Jakartadaki ingiliz evlerini yerle bir ettiler. Diğer yandan Birleşik Amerika da, iki devlet arasındaki anlaşmazlığın silâhlı bir çatışmaya kadar gitmemesi için elinden gelen gayreti harcamaktan geri kalmıyor.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 28 Eylül 1963 Sayı: 483 Cilt: XXVIII

YURTTA OLUP BİTENLER

İçişleri Bakanı Bekata Çarşamba günü gelen İran İçişleri Bakanıyla
Bir cankurtaran simidi

Hükümet

Suçlu kim?

(Kapaktaki koltuk)

Haftanın başında Salı günü, T. B. M. M. nin C. H. P. Grup toplantılarının yapıldığı salonunun olağanüstü bir görü nüsü vardı. Saat 9 . 3 0 dan itibaren C. H. P. li milletvekilleri, daha çok A. P. li milletvekillerinin kulis yaptıktan sütunlu salonu doldurmağa başladılar. Heyecanlı ve sinirliydiler.

O gün C. H. P. Grupu mûtad toplantılarından birini yapmak üzereydi. Fakat heyecanın böylesine artmış o - masının ayrı bir sebebi vardı. C. H. P. Grupu, uzun zamandır şikâyetçi olduğu bir konuya bir mühim vesileyle temas edecek ve yaraya neşter vuracaktı. Konu, Grup ve Hükümet münasebetleriydi. Yeşile ise, Bekatanın Eratamanın firarıyla ilgili beyanları ve takip ettiği politika idi.

İçişleri Bakanı Bekata, saat 10'a 1 kala Meclisin mermer merdivenlerini ağır ağır çıkarken hem sinirli, hem de üzüntülüydü. Üzerinde koyu kahverengi bir elbise vardı. Arkasında yaveri, Jandarma Yarbayı Osman Ercür, bulunuyordu. Bekata, Grup toplantısı yapılacak olan salona uzanan yolu sert adımlarla ve sinirli bir şekilde geçti, toplantı salonunun kapısından aynı sinirli hava içinde girdi ve ön sıralardan birine ilişti. Bekata Grup salonuna girdiğinde milletvekili ve senatörler yeni yeni gelmeğe, yerlerini almağa başlamışlardı. C. H. P. liler, İçişleri Bakanının önünden geçerken iki usûlü denediler. Bir kısmı mütebessim, Bakanı süzdü ve manalı bir selâm verdi; diğer bir kısmı ise Bakana kaçamak bir nazar atfederek geçti. Hepsi yerlerini aldılar. Saat tam 10'da, C. H. P. Müşterek Grupu Başkan Vekillerinden Rüş- Özalın başkanlığında ' oturumlum başladı. Toplantıda C. H. P. Genel Başkanı ve Başbakan İsmet İnönü yoktu. Zira İnönü Trakya askeri manevralarında hazır bulunmak üzere Ankaradan ayrılmıştı. Buna rağmen, C.H.P. Grupundaki heyecanlı başlangıç dikkati çekti. Çünkü Grup toplantısından evvel İçişleri Bakanına yapılan bir ziyaret işin ciddiyetini ortaya koyuyor ve sinirliliği daha da arttınyordu.

İktidarlar iki şekilde batar !

Metin TOKER

Aslında, bir memleketin işleri iyiye doğru gittiği zaman o memlekette yaşayan kimselerin işleri de iyiye doğru gider. Ama, bunun iki tipik istisnası vardır. Zurnan olur, memleketin işleri iyi istikameti alır, takat bir belirli şiire bu iyilik vatandaşların gündelik hayatına tam olarak aksetmez. Bir de, vatandaşlar kendi işlerinin iyi olduğu sebata içinde şu veya bu kadar müddet memnun kalırlar, ancak onlar ellerini uğuştururken memleketin işleri kötüledikçe kötüler. Enflasyon devirleri bu ikinci halin en yaygın misalidir. Birinci halin misali ise harp gibi, berbat iktidar gibi afetlerden sonra kalkınma yolunu tutan memleketlerdir.

Bugün. Türkiyeye kuş bakısı bakan herkes, bilhassa tarafsız yabancı müşahitler memleketin işlerinin büyük bir süratle iyiye doğru gittiğini görmektedirler. Gerçek rakkamların gösterdiği de budur, Resmi makamların rakkamlarından bahsetmiyorum. Piyasanın çok çeşitli sahalarını besleyen büyük şirketler 1963 senesinin ilk altı ayına ait bilançolarını hazırlamışlardır. Bunlar, geçen yıla nisbetle, aşağı yukarı yüzde 20 ile yüzde 30 arasında bir fazla ciro göstermektedir. İyi mahsul neticesi geniş kütlelerin eline fazla para gevmesi bu canlılığı daha da arttıracaktır.

İktisadî sahadaki bu iyileşmenin pespembe bir rengi bulunduğunu söylemek istemiyorum. Bir takım güçlüklerle şu anda uğraşılmaktadır. Mesela, bilhassa Plânlamanın ithalat tahminlerinde yaptığı hatalardan dolayı dış ticaret muvazenemiz çok dikkat isteyen bir haldedir. Mahsulüne karşılık köylünün eline paranın, tediye güçlüğü dolayısıyla bir kaç ay gecikmeyle geçmesi likidite sıkıntısını uzatmış ve stokların erimesini geriye bırakmıştır. Toptan eşya fiyatlarında artışlar, Temmuza kadar anormal seyir takip etmiş, ancak Temmuz ve Ağustos itibariyle normale dönerek yürekleri ferahlatmıştır. Kredi hacminin ve kredi fiyatlarının makul bulunmasına rağmen süratli kalkınmanın ve 1960, hattâ 1958'den itibaren âtıl kalmış bir takım iş yerlerinin tekrar randımanlı çalışma imkânını bulmuş olmasının neticesi para darlığı kendini hissettirmektedir. Sınai Kalkınma Bankasının finansman imkanları tatminkar değildir ve takviye istemektedir. Vergi tahsilatı henüz tam istimle çalışmamaktadır.

Ama bunlar, bir boy atmanın tabii zorluklarıdır, Siyasî ve sosyal bakımdan da işler iyiye gitmektedir, ihtilal psikozu kaybolmuş, istikrar daha çok gelmiş, randevulu darbe söylentileri maziye karışmış, istikbale ümitle bakmak imkânı artmıştır. Yabancı sermayenin şu anda inanılmayacak miktarda Türkiyeye akın etmesinin bir sebebi Ortak Pazarın kapılarının bize açılmasıysa, diğeri bu Kusurdur.

Şimdi lütfen, oyuna verdiği kıymeti bir seçim sonrasında jetler uçuran devrin iktidarına asimle kafa tutmak suretiyle göstermiş bulunan bir güney ilimizden gelen şu satırları beraber okuyalım :

"Mecmuanızın ilk sayısından bugüne kadar olanlarını, hiç kaçırmadan, zevkle okuyan bir okuyucunuzum. Serbest meslek sahibiyim. Gelmiş geçmiş Hükümetlerden bir menfaatim yoktu ve olamazdı. Bugünkü hükümetin 1 numaralı ortağının destekleyicilerindenim. Gene menfaat peşinde değilim, ama memleketin yüksek menfaatlerini her şeyin üstünde tutan bir kimseyim. Demokrasiyi arzu eden vatandaşlardanım ve memleketin selamete ancak C.H.P. idaresi ile kavuşacağını mükemmelen idrak diyorum.

Ancak esefle söylemek lâzımdır ki şartlar, saman hep aleyhte yürümektedir. Adalet Partisi mahalli seçimleri kahir ekseriyetle kasanacaktır. Halkın nabzı ve hareketi buna göstermektedir. Halk Partisinin kuvvetli olduğu bir tehir olan burada dahi, samimiyeyle söylüyorum, buna inanıma ve yetkili kimseleri de inandırınız, seçimleri onlar alacaklardır. Ondan sonra da, af teranesi gibi umumi seçim kampanyasını açacaklardır. Memleketin sağlam kuvvetleri yanında Halk Partisinin itibarı sarsılacak, bundan da bir çok vahim netice doğacaktır. Bunu milletvekillerine söylersiniz, kızarlar, sizi azarlarlar. Halbuki 33 belediye üyeliğinden 20 tanesini A.P. alacaktır. Hem de kolaylıkla.. Bu, her yerde böyle olacaktır. Çok yer gezdim, çok kimseyi dinledim. Sebep nedir? Niçin küser vatandaş? Neden devletten soğumuş durumdadır?

Çünkü idare laçka olmuş haldedir. Vatandaş sürüm sürüm sürünüyor. Derdini anlatacak makam bulamıyor, Rüşvetsiz iş yaptırtmak imkânı kalmamıştır. Bir Fen Dairesi var ki vurgun yeri halindedir. Amele çavuşları geceleri barlarda en aşağı ikiyüz lira yiyor. Bunlara kimse '16 lira yevmiyen var, her gece 200 lirayı nereden buluyorsun?' demiyor. Polis karakolları rüşvethane. İşin düştü mü adamlar sana. on azından, karakolun kâğıdım, makine şeridini, kış için odununu aldırıyor, bir de rakı parası istiyor. Devlet karakolların bu ihtiyacım karşılamaz mı? Kaçakçı ile emniyetçi, trafikçi ile nakliyeci hep kolkola.

C.H.P teşkilâtının hali bir başka iç yarası. Karşı taraf bütün köşe başlarım tutmuştur, Alt kademelere bile on senede, kadrolar ekleyerek adamlarını sokmuşlardır. Partizanlığı onlar yaparlar, kendi taraftarlarının her işini gördürürler. C.H.P. li bir şey istese. onun milletvekili karşısına "Partizanlık yok!' diye çıkar. Menderese tel çekip talebelerin kurşunlanmasını isteyenler işlerine geri dönmüşlerdir. Geçmiş devrin kahrına "Görülen lüzum" ile uğrayanlar hala açıktadır.

Vatan Cephesinin bütün elemanları faaliyettedirler. Evlerde, dükkânlarda toplanırlar. Genel Merkezleri pasif görünür ama, teşkilâtları sağlamdır ve ayaktadır. Buna Halk Partisinin küskünleri, alaka görmeyenleri, dertlerini anlata anlata bizar olan vatandaşlar eklenince seçimlerin neticesi kolayca çıkar ortaya.

Eğer seçimlerde Halk Partisi, sandık başında çalıştıracak partili bulamazsa hiç şaşmayınız."

Bu mektubun her satırının doğru olduğunu, C.H.P. nin her kodamanı tasdik edecek, söylediniz mi o daha fazla dert yanacak, sisinle beraber başını sallayacak, dizini dövecek... ama küçük parmağını kaldırmayacaktır.

Böyle şeylere inansam. "Karşı taraf büyü yaptı" diyeceğim. Zira bir basiret böylesine, kendi kendine bağlanamaz..

Ah. ah!. Hep 2 Numara buhranı.

İçişleri Bakanı Bekata kendini savunuyor.
Haftanın Adamı

Bir ziyaret ve ötesi

C. H. P. Grup Yönetim Kurulları, mesele böylesine dallanıp budaklandıkça bir karar almak lüzumunu duydu: Bekata Olayı Meclise getirilecek nitelikte miydi, yoksa meseleyi Grupta enine boyuna düşünüp, içerde mi halletmek yerinde olurdu? Neticede şu karara varıldı: Meseleyi bir kere Bekata ile görüşecekler, sonra Grupta konuyu enine boyuna tartışacaklar ve gerekirse Mecliste konuşulması için teşebbüse geçeceklerdi.

Pazartesi günü, C. H. P. Grup Yönetim Kurullarını temsilen Rüştü Özal Vahap Dizdaroğlu, Mehmet Hazer ve Sedat Çumralı İçişleri Bakanı Bekateya gittiler. İçişleri Bakanlığının makam odasında yapılan bu görüşmelerde pek çok mesele aydınlığa kavuştu. İçişleri Bakanı Bekata, C. H. P. li yöneticilere birbuçuk saata yakın bir zaman içinde Erataman Olayının gerçek sebeplerini -kendine göre- izah etti. Bu arada bazı noktalan da pas geçmekte fayda gördü.

Bekata bilhassa, umumi efkârın bilmediği bazı olayları vesikalarla açıkladı ve gerekirse Mecliste kendi kendini savunacağını kati bir lisanla 1-fade etti. Bu arada şöyle demekten de kendini alamadı:

"— Grupum beni anlamalı ve bana destek olmalıdır. Ben sadece partimin 27 Mayıs ideallerini koruyorum! Yoksa, makam meselesi mühim değildir,"

C.H.P. li yöneticiler Bekata ile konuştuktan sonra Grup toplantısında takip edilecek taktiği değiştirdiler. Meselenin Mecliste görüşülmesinde fayda olabilirdi, fakat bundan evvelki Grup toplantısında kendi kendilerine "Ümid Grupu" adını veren bazı genç C.H. P. milletvekillerinin verdikleri bir önerge vardı. Bu grupa mensup Nurettin özdemiroğlunun verdiği önerge, Bekata Olayının görüşülmesini talep ediyordu.

Rüştü Özal
Zamanında Grup açan Başkan

Tehir-i icra...

C. H. P. Grup yöneticileri, sah günkü heyecanlı başlayan Grup toplantısına bu hava içinde girdiler ve ilk iş olarak İç Tüzük maddelerini tatbik ederek, Özdemiroğlunun önergesinin 48 saat sonra ele alınması gerektiği gerekçesiyle, bir sonraki Grup toplantısında görüşülmesini istediler. Böylece hem zaman kazanılacak, hem de bir Y.T.P. li Grup Başkan vekili tarafından verilen Genel Görüşme talebinin Meclise gelmesine intizar edilecekti. C.H.P. li yöneticiler, Bekata Olayının Meclise gelmesini arzu ediyorlardı. Zira bu takdirde, Y.T. P. nin, Genel Görüşme talebinde ileri sürdüğü bazı isnatlara da cevap verilmiş olacaktı. Meselâ bunlar İçişleri Bakanının partizanca tâyinler yaptığı yolundaki isnatlardı. Fakat Y.T P. Grup Başkan vekili Esat Kemat Aybar ile Bekatanın arasının Mardin valisi olayından sonra açık olduğunu bilenler bu konuya pek önem vermediler.

Teklif kabul edildi. Bu, "Ümid Grupu'nu pek memnun etmedi. Zira onlar, meselenin evvelâ Grupta hallini arzuluyorlardı. Üstelik bir de, İstanbul milletvekili Suphi Baykamın "Hükümetin İcraatı" konusunda Genel Görüşme talebi mevcuttu. Buna rağmen, Özdemi rin önergesinin Perşembeye "alması "Ümid Grupu" tarafından da kabul — dildi. Onlar da İnönünün Grup toplantısında bulunmasını ve kendilerini dinlemesini istiyorlardı. Zira Grupun tümünde hâkim olan kanaat, görüşmele-

rin Genel Başkana gereği kadar iyi aksettirilmediği merkezindeydi. Milletvekilleri -bilhassa gençler- söz aldılar ve afaki konuşmalar yaparak, Hükümet ve Grup münasebetlerinden yakındılar.

Bütün konuşmaların toplandığı nokta şu idi: Parlamento çalışmalın sırasından mühim olan husus, Grup, Hükümet ve Parti yüksek kademelerinin birbirleriyle irtibat halinde olmasıdır. Oysa ki bu, görülmektedir ki te nün edilememektedir.

Bu fikre Grup Yöneticileri de iştirâk ettiler, Neticede şu kanaata varıldı: Her vesile ile Başbakana gitmek, hor konuda onunla tartışmaya girmek imkansız ve yersizdir. Zira Başbakan, daha önemli meselelerle ilgilidir ve Pattı ile Hükümet arasındaki İrtibatı C. H. P. li bir Başbakan Yardımcısı temin etmelidir. Zaten Koalisyon Hükümetinde C. H. P. li bir Başbakan Yardımcısının bulunması da bu arzunun bir neticesidir. C.H.P. li Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu ise bir türlü bu irtibatı temin edememektedir. Bu yaygın kanaat, C.H.P. Grupu , içinde pek çok taraftar buldu. Meseleye artık bir hal yolu bulmanın gerektiği inancım savunanlar çıktı. Bunlardan Aydın Bolak güzel bir konuşma yaptı ve Hükümetle Grupun hiç bir zaman bir ve beraber hareket etmediğini, Grupun Hükümete yardımcı olmadığını, Hükümetin ise Grupu hiçe sayarcasına hareket ettiğini belirterek şöyle dedi:

"—Mesele burada toplanıyor, Biz bu beraberliği temin edemezsek, bu Koalisyon da bozulur ve bu rejim de tehlikeye düşer."

Bolak daha sonra bir başka noktaya temas ederek Grupun da mesuliyet lerini müdrik olmasını, hiç değilse Grup toplantılarının ekseriyet yokluğu sebebiyle yapılamamasının önüne geçilmesini istedi. Bolakı en fazla alkışlalan "Ümid Grupu" oldu. Zira onlar da ayni tezi savunuyorlardı. Bu Grupun öncülerinden olan Nurettin Özdemir de bir evvelki toplantıda konuşmuş ve haklarında Genel Görüşme açılması talep edilen C.H.P. il Bakanların Grup toplantısına gelmemelerinden yakınarak şöyle demişti:

"— Eğer Grup olarak haysiyetinizi düşünüyorsanız, haklarında Genel Görüşme talebi bulunduğu halde Grup toplantısına gelmeğe tenezzül etmeyen Bakanlar hakkında yapacağımız görüşmeyi bir dahaki oturuma talik edelim, çünkü onlar Grupu hiçe saymaktadırlar.

Bir Yalnız Adam

C. H. P. Grup toplantısı bu minval üzere bitti. İçişleri Bakanı Bekata, Grup toplantısını, girdiği kadar sinirli terketmedi. Son olayların adeta topun ağzına kadar getirdiği Bekata, bütün yıldırımları üstünde hissetmesine rağmen yiğitliği bozmadı ve gazetecilere evvela bir beyanat çaktı, sonra da onlarla şakalaştı. Kendini kuvvetli ve haklı hissettiğini söyledi ve gerçeklerin en kısa zamanda gün ışığına çıkacağını belirtti. Doğrusu istenirse, Erataman Glayının bilinen yönü Bekatayı son derece müşkül bir duruma düşürmüştü. Kendi Grupu tarafından bile istihfafla karşılanan Bekata, Meclisten ayrılır ayrılmaz doğruca Bakanlığına gitti ve hazırlamakta olduğu kalınca bir dosyaya eğildi.

Bekatayı hırpalayan Ve Koalisyonun bile kaderine tesir eden, Yassıada Hükümlülerine tatbik edilecek muamelenin şekil uzun zamandan beri Hükümet içinde tartışmalara sebep olmaktadır. İlk çatlak. Bayarın sıhhî sebepler dolayısiyle tahliyesine kadar uzanmaktadır. O sırada İçişleri Bakanı, Bayann tahliyesini temin eden raporun düzme bir rapor olduğunu iddia etmiş ve meseleyi Hükümete kadar götürmüştü. Hükümette Sağlık Bakanı Yusuf Azizoğlu ile İçişleri Bakam Bekata çatıştılar. Bekata, Bayarın bir tere daha muayenesini talep etti ve yeniden bir rapor alınmasında fayda gördüğünü bildirdi. Bayar ise, yeniden muayene olmayı reddetti ve Ankara Hastahanesinde istirahata çekildi. Olaylar bundan sonra gelişti, Bu defa İçişleri Bakanlığı ile Adalet Bakanı av rasında anlaşmazlık çıktı, Yassıada Hükümlüleri olur olmaz zamanlarda, istedikleri gibi bahçeye çıkıyorlar ve diğer mahkûmlardan farklı muamele görüyorlardı. Bekata, meseleyi Adalet Bakanlığına intikal ettirdi ve Akşemsettinoğlu Olayını da misal göstererek, firar olaylarına karşı tedbir alınmasını talep etti. Adalet Bakanlığı umursamadı. Bu sırada, meşhur Kelepçe Olayı ortaya çıktı, Anlaşmazlık had safhaya vardı. Hükümet meseleyi müzakere etti ve Jandarma teşkilâtının İçişleri Bakanlığına değil de Cezaevleri içinde adli makamlara bağlı olduğunu belirtti. Adalet Bakanlığı bunun üzerine sıkı tedbir almağa karar verdi. Mesele, Erataman Olayına kadar kapanmış gözüktü.

Nurettin Özdemir — Suphi Baykam
Vurucu kuvvetler

Bundan sonra Yassıada Hükümlülerinin Hastahane maceraları başladı. Doğrusu istenirse, mahkûmlara Sağlık Bakanlığı teşkilâtı tarafından gerekli ilgi gösteriliyordu. Hastahanelerde son derece serbest dolaşıyorlar ve hatta ge zintiler bile yapıyorlardı. Bekata, olayı Sağlık Bakanına bir kere daha hatırlattı, firar olaylarının olabileceğini bildir di. Fakat ikaz ve hatırlatma fayda vermedi. Neticede Erataman kaçtı!.

Ancak, bir hâdise dikkati çekmek-

sedir: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Yusuf Azizoğlu İstanbula gittiğinde Numune Hastananesine uğramış ve orada bulunan Hayrettin Erkrnen ile Seki Eratamanı ziyaret etmiştir. Eski dost lar. arasında son derece tatlı sohbetler yapılmıştır. Bu ziyaretlerde Hastahane Başhekimi de bulunmuş ve bir ara özel konuşma başlayınca odayı terketmiştir. Azizoğlunun bu ziyareti, emniyet tarafından tesbit edilmiş bulunmaktadır: Bekata Olayı Meclise geldiğinde Bekata bu ve bunun gibi pek. çok olayı vesikalarla açıklayacağını ifade etmektedir.

Bir başka olay da, işin içindeki işi anlatmağa kâfi geldi. Erataman Ola--ından sonra Bekata meseleyi Hükümete getirdi ve evvelâ firar olayı hakkında izahat verdikten sonra, o sırada Bakanlar Kurulu toplantısına katılmayla Yusuf Azizoğlunu itham etti. İthama konu,olan olay şuydu: Yusuf Azizoğlu, Kayseri Cezaevinde cezasını çekmekte bulunan Yassıada hükümlüsü Hâlis Öztürk için tavassutta bulunmuş ve mahkûmun, kendi memleketi olan Ağrı Hapishanesine naklini istemişti.

Aydın Bolak
Yürekten kopan ses

Ağrı Valisi ise meseleyi nicelemiş ve mümkün olamıyacağını bildirmişti.

Bekata bunu açıklayınca, toplantıda bulunan Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican müdahale etti ve:

"— Yusuf Azizoğlu itham ediliyor. kendisi burada yoktur, çağıralım" dedi.

Bunun Üzerine Azizoğlu çağırıldı. Bekata ithamını tekrarladı. Azizoğlu, böyle bir şey olmadığını söyledi. İçişleri Bakanı ise Ağrı Valisinin kendisine yazdığı bir mektubu Bakanlar Kurulunun ıttılaına arzetti. Bundan sonra da bu konuda pek tartışma olmadı ve başka konulara geçildi.

Yassıada Hükümlülülerinin Hastahaneden hastahaneye nakilleri devam etmektedir. Son olarak Hüseyin Fırat, "yukarı"dan gelen bir emirle bulunduğu hastahaneden Keçiören Hastahanesindeki Çocuk Pavyonunun ikinci katına nakledilmiştir. Fırata gereken ihtimam gösterilmeğe başlanmıştır.

Bekata bütün bunları bilmekte ve için için kendini yemektedir. Kendini suçsuz ve başkalarının yaptığı hatalı işlerden mesul tutulmuş görmektedir. Meclis görüşmesini bunun için istemektedir.

Sol Kanattan Sesler

Bekata Meselesi, bambaşka bir konuda bir önemli gerçeği meydana çıkardı. Bekata, bu. Kendisini düşürdüğü durumda, savunulacak bir tarafı var mıdır? Nitekim işin başında bütün Basın, sağından soluna İçişleri Bakam için makamım terk etmenin bir vecibe haline geldiğinde ittifak etti.

Fakat sonradan, bir solcu yazar çark etti. Efendim, Bekatanın ne kusuru varmış? Asıl kabahatli olan Kabinedeki Y.T.P. ve C.K.M.P, kanadı ile Onlara taviz veren C.H.P. nin yüksek liderleriymiş. Siyasi suçluları onlar bağırlarına basmıyorlar adeta kuş sütüyle beslenmeleri için gayret sarf etmiyorlar mıymış? Elbette bu badat itinanın neticesinde, Erataman da, bir fırsatını buttur, kaçar mıymış? Bekata bundan dolayı niçin istifa etsinmiş? Aksine, kızılacak bir kimse varsa, Koalisyon ortaklarının şımarıklıklarını sineye çektiği halde, şimdi gene onlara şirin görünmek için Bekatayı fedaya hatırlanan C.H.P. imiş. Zaten bu C.H.P. hep böyleymiş. En iyi elemanlarını harcar, harcatırmış.

Bu la sesi. Basının bütün solcularının kavasım bir ânda değiştirdi. İlk solcu yazan başka gazetedeki bir başka solcu, onu bir diğer solcu takip etti. Böylece, sanki Bekatanın lehinde bir temayül varmış gibi hava yaratılmasına çalışıldı. Bunda tamamile muvaffak olunmadı da, değil.. Solcu grup bir amplifikatör gibi, aslında fasla kuvvetli olmayan cereyanlarım nasıl olup fa umumi efkarda gürültülü akis yapan hale getirdiklerini böylece göstermiş oldular.

Bekata Meselesinin bu şekilde ele alınmasının bir demagoji olduğunu herkes kolaylıkla görebilir. Bekata Zeki Eratamanı kaçırdığından dolayı bugünkü durumuna düşmüş değildir. O konuda yerden göğe haklıdır ve hiç bir kusuru yoktur. Bekata ciddi olmamıştır. Bir İçişleri Bakanında bulunması şart ağırbaşlılığı, söz, tokluğunu, manâsız laf söylememe âdetini asla benimsememiş, daima hafiflik etmiş, gülünç hale getirilen sözler söylemiş. İdaresindeki teşkilâta büsbütün laçka etmiş, büsbütün gözden düşürmüştür. Bilhassa C.H.P. Grupunda Bakana bulunan kusur budur. Ama sol kanat, neden bilinmez, meselede çok ilgi çekici bir tavır takınmış, bu suretle de çalışma metodunu gözler önüne sermiştir.

İktisadi konularda, sosyal konularda sol fikirli olanların aynı noktalarda buluşmasını tabii görmek kabildir. Ancak Bekata Meselesi gibi bir hadisede bunu sadece tesadüfe yormak imkânı da yoktur. Sol grupun taktiği şudur:. Hep bir ağızdan aynı şeyi ısrarla, devamlı olarak, söylemek ve onu, sanki umumi efkârın kanaatiymiş gibi göstermek. Nitekim, bu solculardan birinin yazdığı gazetenin Başyazı sütununda Bekata Meselesinde gazetenin hiç de sol kanatın görüşüne sahip olmadığını açıklamak zarureti hasıl olmuştur.

Sol kanattaki hesaplar ve gerçek niyetler, çalışma usulleri Allahtan. böyle zaman zaman kendiliğinden ortaya çıkıyor. Geçenlerde de, hani şu meşhur "Devlet fertleri zengin ediyor" edebiyatının altındaki gayeyi solculardan biri ciddi ve muteber gazetesinde ağzından kaçın verdi : İthalâtı ve ihracatı devletleştirmek!

Tıpkı. Demir Perde gerisinde olduğu gibi..

Bu çeşit noktalardan birine mim konulmasını sağladığı irin. Bekata, en azından müsbet bir tek iş yapmış demektir.

Bekata. haftanın başında bir AKİS mensubuna şöyle dedi:

"— Mecliste konuşacak, herşeyi ortaya dökeceğim. Bakalım suçlu kim!.."

Y.T. P.

Bildiğini okuyan imamlar..

Ağzındaki -yarımdan daha küçük Sipahi sigarasını adeta emen Hasan Kangal kendisine doğru gelen müstafi YTP li Selâmi Ünene:

"— Ne o?.. AP lilerle fazla sarmaş dolaşsın, bakıyorum" dedi. Müstafi Senatör Kangalın omuzuna vurarak cevap verdi:

"— Hasan beyin ensesi kalındır beyler... Sözlerine bakmayın. Seçim Bölgesi - Kangal Cumhurbaşkanlığı kontenjanından YTP adayı olarak Senatoya girmiştir- garantili.. Onun için rahat konuşuyor."

Kangal eski takım arkadaşının sözlerini, gözlerini hayretle açarak dinledi ve bir çocuk gibi sevinerek o civarda bulunan gazetecilere bağırdı:

"— Duydunuz ya.. Duydunuz değil mi? İstifasının sebebi şimdi anlaşıldı Selaminin."

Bu sırada YTP den ayrılan ve A. p. ye geçmek için gerekli muamelenin tamamlanmasını bekleyen Erzurum Senatörü Nihat Pasinli olayın cereyan ettiği yerden geçiyordu. Kıpkırmızı kesildi. Ama sesini çıkarmadan acele uzaklaştı.

YTP içindeki karışıklık geride bıraktığımız hafta da bu minval üzere devam etti. Öçtenin grupü, Öçtene rağmen ağır ağır istifa etmekten kendilerini alamadılar. Her ne kadar A. P. nin çatısı altında bir araya gelmek istemiyorlarsa da ilerideki seçim şansı ejderi politikacıları fazlaca sıkıştırdığından çare aramaktaydılar. Çarenin ilk adımını da DP oylarına ihanet etmeğe yüz tutan YTP den ayrılmakta buldular, Son kurban Ali Köymen oldu. Köymenin istifası gerçi beklenmiyordu. Beklenmiyordu ama, seçim bölgesinden gelen haberler- bu eski DP li politikacıyı son günlerde fazlaca ürkütmüş olacaktı..

YTP de, istifa furyası başladığı zaman ümit edilen reaksiyon olmadı. Bütün patırdılara rağmen yöneticiler sessiz sedasız işlerine devam etmekteydiler. Nitekim Köymenin Alicana telgrafından sonra, Gökay şöyle dedi:

"— Canım bıraksınlar şu tek tek istifa hikâyesini.. Kim gidecek, kim kalacak belli olsun da biz de ona göre başımızın çaresine bakalım."

Bir mücahit..

YTP yi idare etme yarışında başı bu hafta fiilen Aydın Yalgın çekti Yalçın İl Başkanları kongresinde öylesine sert ve ataktı ki, daha evvel beraber başladığı arkadaşlarını fersah fersah geride bıraktı. Hatta Yalçının yanında Öçten için "Bayağı Alicancı bu adam" diyenler bile çıktı. Ancak Profesör Yalçın umduğunu bulamadığı için büyük bir müttefikini de bu hafta için de kaybetti. Rifat Öçten herkes taraf dan bilinmiyen bir sebebten ötürü bu

Hasan Kangal
Sırtı sağlam yerde

denbire Alicana aşırı bir yakınlık, duymağa başlamış ve Yalçınla birlikte hareket etmekten vazgeçmiştir.

Halbuki İl Başkanları toplanmadan birkaç gün evvel Alicanın karşısındaki grup bir araya gelmiş ve Genel Başkanlarının kanına girmeyi aklına koymuştu.

Ancak mesele görüldüğünden daha basittir. YTP. özellikle birkaç ilde yerleşmiş partidir. Bunlardan birisi da Sivastır ve Sivas teşkilatı bütün gayretlere rağmen - bilhassa alevi köyleri- A.P. ye fazla teveccüh göstermemektedir. Orta Anadolunun ve Doğunun bir çok filinde, ümmetçilerin bir araya geldiği AP den büyük korkuyla bahsedilmektedir. AP nin silâhı bu mıntakalarda geriye tepmiştir.

Tokat, Sivas ve Doğu illerindeki teşkilatın Y.T.P. ye bağlılığı ve A.P. den nefreti, Öçten ve arkadaşlarının

Y. T. P. İl Başkanları toplantısı
Kırk kattır mı, kırk satır mı?

hızını adam akıllı kesti. Ancak liderlik yarışını bırakmağa bir türlü gönlü rafı olmayan, Yalçındır ki ti Safkanları toplantısında hızını alamadı ve acı bir ders gördü.

Tersine dünya...

Nitekim Yalçının Alicana hücumu ağır yapılı Genel Başkana büyük çapta faydalar sağladı. Doğu illerinde kendisini tutmayan bazı milletvekilleri bile Alicandan yana oldular. Öyle ki Alicana taban tabana zıt olduğu ayan beyan bilinen Adnan Aral İl Başkanları toplantısından sonra verilen kokteylde Alicanla pek samimi ve içten bir konuşma yaptı. Alican, Yalçının hücumlarına cevap verirken Aral Kendilini gönülden alkışlamış doğrusu ya bu tezahüratı Genel Başkan kendisiyle alay ediliyor sanılarak izlemişti. Kokteylde Alican Arala tordu.

"- Beni bol bol alkışlıyordun.. Alay mıydı Aral?"

Genç milletvekili her zamanki pervasızlığıyla cevap verdi:

"— Haşa.. Vallahi içten yeldi. Eğer bir kelime taviz verseydiniz yuhalardım.. Bu adamlara bir kelime taviz vermek doğru değil.. Sonuna kadar böy le devam etmeli Taviz, verirseniz alimallah sizi asarlar, bizi de müebbet hapse mahkûm ederler."

Böylece Doğu illerinde Âzizoğlunun eli altındaki milletvekili ve senatörlerden eh karşı olanın bile Alican ve Azizoğlu ikilisiyle beraberliği anlaşılmış oldu.

Şu sıralarda YTP de en güç durumda olan adam Sadık Perinçektir. Bu eski DP li. arkadaşları tarafından şiddetle sıkıştırılmaktadır. A.P. nin su sıralarda YTP den transfer görevlisi Turan Bilgin eski dostuyla sık sık buluşmakta ve YTP nin durumu hakkında kendisine nutuk çekmektedir. Ancak Perinçek diğerleri gibi acele adım atacak bir politikacı değildir. Hakkında "İstifa etti. Edecek.. Ediyor" gibi her nekadar lakırdılar çıkıyorsa da. Perinçek ortadan kaybolmayla bütün bunların önünü almaktadır. Perin çekin istife etmiyeceği YTP Grupunda hakim kanaattir. Ancak eski politi-

Y. T. P. nin

Türkiyenin en büyük ilinde, İstanbulda, Y.T.P. nin başkanı Süreyya Ağaoğludur. Süreyya Ağaoğlu, Kayseride yatan müebbet hükümlü Samet Ağaoğlunun eşidir. Devrilen D.P. İktidarının belli başlı adamlarından bulunan ve bugün Kromit Davası gibi bütün Cumhuriyetin tarihinde eşine as rastlanılır, hatta hiç rastlanılmayan bir "pis iş" in sanığı olan Semet Ağaoğlu, ailesinin bir başka ferdi, eşi Neriman Ağaoğlu tarafından Meclis kürsüsünden "alnı açık, vicdanı pırıl pırıl, bütün hesabını vermiş bir kimse olarak tavsif edilmiştir. Süreyya Ağaoğlunun nazarında kardeşi Kayseride haksız yere yatmaktadır ve Süreyya: Ağaoğlu için her şeyin 'üstündeki hedef onun oradan çıkmasıdır, Süreyya Ağaoğluna sorarsanız 27 Mayıs İhtilali, D.P. nin kusurlarının değil, C.H.P. n n Ve önün haris, kindar, intikamcı ihtiyar liderinin devrilen iktidara karşı haksiz, insafsız. şekilde girişmiş Olduğu kampanyanın neticesidir. Bugün için yapılması gereken ilk iş C.H.P. ve onun haris, kindar, intikamcı lideri ile en şiddetli şekilde mücadele etmek, memleketin ve milletin kaderini onun elinden kurtarmaktır. İkinci işin de bu kaderi gene Samet Ağaoğlunun eline vermek olduğuna tahmin etmek için öyle keskin bir zekâya ihtiyaç yoktur.

Hisleri, inanışları, fikirleri bu olan bir İstanbul ti Başkanına sahip bir siyasi parti, C.H.P. ile ortak bir iktidar içinde nasıl, Hükümeti başarıya ulaştırmak için Metinden gelen"i yapar? Eğer bu siyasi parti Hükümeti başarıya ulaştırmamak için "elinden gelen"i yapamıyorsa, bunun sebebi memleketin şartları ve bu siyasi partinin bilhassa Meclis kadrosunda mevcut bir aklı başında milletvekili ve senatör grupudur.

Süreyya Ağaoğlu Y.T.P. içindeki durumun en göz önünde bulunan ve adeta elle tutulur bir "izahnâmesi" olduğu için önem taşımaktadır. Koalisyon hükümetleri çok. memlekette mevcuttur ve bütün güç taraflarına rağmen bu memleketlerin geniş ekseriyetinde hayırlı neticeler vermektedir. Bazen en inanılmaz ortaklıklar kurulmakta, yürütülmektedir. Düşünmek lâzımdır ki Avusturyada ak ile kara, sosyalistler ile liberaller, efektifleri aşağı yukarı aynı olarak bir müşterek iktidarın içindedirler. Ama oraların her birinde ortakların ayrılıkları fikir, prensip, İnanç ve doktrin platformundadır. Bizde Y.T.P. son hafta içinde "Kader Toplantılarından birini daha yapmış, elinde kalan il başkanlarını Ankarada toplamıştır. Toplantıda tartışılan tek konu C.H.P. karşısında hangi nisbette, C.H.P. yanında hangi nisbette bulunmak gerektiğinden ibaret kalmıştır. Rakipler birbirlerini» partinin siyaset hattının sağına veya soluna çıkmakla değil, "C.H.P. ye düşmanlık" ta şuraya kadar gitmekle veya gitmemekle suçlamışlardır. "C.H.P. ye düşmanlık" tan, meselâ C. H. P. nin devletçiliğine karşı liberalizmin bayrağını taşımayı anlayan Y.T.P.li sözcü olmamıştır. Hayır! "C. H. P. ye düşmanlık" bir kan davasının, Süreyya Ağaoğlunun düşmanlığı olarak ele alınmış, tartışılmış, çekişilmiştir.

Böyle koalisyon ortağı olar mu ve böyle ortakla memleket kolay kolay selamet kıyısına ulaştırılabilir mi?

Y.T.P. nin ufaklığı, eridiği, bittiği bugün artık hiç kimsenin meçhulü değildir. Bir taraftan lidersizlik, diğer taraftan temelde yapılan stratejik hata Türkiyede pek ilâ bir mâna ifade edebilecek olan bu siyasi teşekkülü temamile kavruk hale getirmiştir. Ekrem Alican istediği kadar bütün kusuru "C.H.P. yi tutan Basın" da, "Tezvir Dergileri'nde görmek için kendi kendini zorlayabilir. Askerlikte bir kaide vardır: Bit seferin başında yapılan stratejik hatanın tesiri bütün sefer boyunca hissedilir. Y.T.P. Genel Başkanı bu yükün altından kalkmasını bilememiştir. Çapı, 'buna kâfi gelmemiştir. Bundan dolayı kızacak, hiddetlenecek, argoya başvuracak bir sebep yoktur. Nihayet her siyaset adamının bir devlet adamı kumaşından yapılmış olması gibi bir kaide mevcut değildir.

Bir lider, İl başkanlarının karsısına şöyle çıkar-

kaçı gerçekten iki cami arasında binamazdır. Üstelik aziz dostu Rifat öçten papucu pahalı gördüğünden artık Perinçekle eskisi kadar yakın dostluktan vazgeçmiştir.

Perhiz ve lahana turşusu..

Bütün bunlar olup biterken YTP Yönetim Kurulunun davranışı görülecek şeydir. Genel Sekreterlik müessesesi YTP Genel Başkanına yaraşır tarzda hareket etmektedir. Kongrenin hitamında bu hafta çıkarılan tebliğe, sadece YTP dışındakiler değil, Y TP içindekiler dahi güldüler. Gazeteler cayır cayır Alican - Yalçın çekişmesini yazar, millet harıl harıl YTP içindeki kavgadan bahsederken Çıkarılan tebliğ gerçekten şayanı hayret soğukkanlılıkla kaleme alınmış gibi göründü. Herşey güllük gülistanlıktı. Y. T. P. de hiç, ama hiç bir şey yoktu. İl Başkanları da memnun, yerlerine dönmüşlerdi.

Oysa İl Başkanlarıyla yakın temas kuranlar işin böyle olmadığım pekâla bilmektedirler. Giresun, Ordu illeri kaynamaktadır. Gelenler geri dönerken "Yeniden teşkilât kurmaya gelirseniz iyi olur" kabilinden sözler etmişlerdir. Erzurum il, başkanı hiç memnun değildir. AP nin şiddetli bir kampanyayla YTP yi yutacağından bahsetmektedir.

Genel Yönetim Kurulu buna da çare düşündü. Gökayı Erzuruma yollıyarak teşkilâtı toplaması ve birkaç çıkış yapması için görevlendirdi: İmar Bakanı, ayağının tozunu silmeden Erzurum yolunu tuttu. Daha sonra Alican için bir gezi düşünüldü. Mahalli Seçimler arifesinde liderin yurt çapında yapacağı gezi faydalı olacak muhtemel çözüntüleri önliyecekti.

Alicanın gezisi Ekim- ayının ilk haftası sonlarında başlıyacaktır. Doğu illerinin bir kısmıyla Güneye ve Orta Anadoluya çıkacak olan YTP Genel Başkanı yorucu bir gezi yapacaktır. Genel Başkana Azizoğlunun ve kalabalık bir milletvekili topluluğunun katılması arzulanmaktadır. Ancak gezi, Hükümetin çalışmalarım aksatmıyacak şekilde ayarlanmağa çalışılmaktadır.

YTP içindeki patırdıyı bu hale getirince meşgul olacak başka şeyler aradı. Tabiatıyla çabucak buldu. Bu de-

İ Ç İ

di: "Aramızdan bazıları sanıyorlar ki memleket bir baştan ötekine iki düşman kampa ayrılmıştır: C.H.P. ve D.P. Bunlar, biz C.H.P olmadığımıza göre D.P. olmamızı istiyorlar. Eğer durum gerçekten buysa, bizim için yapılacak şey kapımızı kapayıp evlerimize gitmektir. Zira biz D.P. olmak için, A.P, nin yaptığı veya yapabileceğini hiç bir zaman yapamayız. D.P. devrinin bugünden iyi olduğunu, Menderes Hükümetlerinin bugünkü hükümetlerden başarılı bulunduğunu, o günlerin Türkiyenin altın devrini teşkil ettiğini ve şu anda milletin denilen iktidarın hasretiyle yandığım ben nasıl söylerim? Ben ki, Menderes totaliterliğin yoluna saptığında D.P. den ayrılmışımdır ve ona karşı mücadele etmişimdir, bir askeri ihtilal o gayrımeşru idareyi yıktığında yeni rejimin ilk kabinesine Maliye Bakam olarak girmişimdir. D.P. li kamp ben ne söylesem tatmin olmaz, ona A.P. daima benden fazla tatmin eder.

Ama ben, Türkiyede durumun bu olduğuna inanmıyorum. İnanmadığım içindir ki savaşı A.P. nin silahıyla yapmayı reddediyorum. Ben silâh diye eline onu alırsam A.P. beni her zaman yener.

Türkiyede durum başkadır. Bugün Türkiyede halk iş yapan, çalışan, müsbet neticeler alan bir hükümet istiyor. Kan davası güdenler yok mu? Tümen tümen. Ama onlar küçük bir fanatik ekalliyet. Tıpkı bugün başka kan davaları güden kapalı rejim heveslileri, aydın oligarjisi taraftarları, ırkçılar, komünistler gibi.. Memleket ne onlar, ne de D.P. den arta kalmış menfaatçi ocak-bucak başkanları. Memleket apayrı bir hava çalıyor ve kalkınmanın iştiyakım duyuyor.

Bugün bizim için hedef yaptığımız işleri, aldığımız müsbet neticeleri iftiharla söylemek. Yatırımlarımızı sayıp dökmek. Mevcut kusurların giderilmesi için tedbirlerimizi bildirmek. Biz iktidarız. Eğer milleti memnun ederek seçimlere gidersek, biz kalırız. Millet bizi C.H.P. nin düşmanı olarak değil, iyi çalışmış bir iktidarın parçası gözüyle görürse itibar eder, bizim de listelerimize oy atar. Seçim, nisbi seçimdir. Millet memnun olursa C.H.P. de, C.K.M.P. de ve tabii biz de bunun mükâfatını görürüz. Seçim günü geldiğinde C.H.P. ile de, C.K.M.P. ile de uğraşacağımız tabiidir. Ama öküzler, arabanın arkasına değil, önüne koşulur. Sandık başına, sadece bugün gürültü koparan fanatikler ve işsiz kalmış D.P. militanları gitmeyecektir. İktidar içinde iktidar için çalışalım."

Süreyya Ağaoğlu ve Ekrem Alican
"Perhiz ve lahana turşusu"

Alican bu çapta olsun, bak "C.H.P. yi tutan Basın" veya "Tezvir Dergileri" değil, top ve tüfek Y.T.P. kalesinin bir tek taşım oynatabilir mi? Ama bir Y.T.P. ve onun İstanbuldaki İl Başkanı: Süreyya Ağaoğlu!

Gel de, "Haydi canım, sen de..." deme.

Sadık Perinçek
Camilerden birine buyrun !

fa Esat Kemal Aybar Koalisyon ortaklarından CHP nin üzerine bir gitmeyi denedi. Aybar, Bekata için Meclis soruşturması istedi (Bk. Hükümet) ve bunu Grupun tasvibiyle yaptı. Salı günü YTP grupunda bu konu görüşülecekti. Ancak YTP idarecileri meseleyi evvelâ CHP nin içinde halletmesini, kendilerinin buna göre bir tavır takınmaları icap ettiğini büyük bir taktik olarak ortaya attılar. Grup bunun dizerine gene iç meselelerine döndü. Hükümetle İlgilendi ve Hükümetteki çalışmaları İnceledi!

YTP geride bıraktığımız haftayı ardında ümit arıyacağı bir dağ bulmakla geçirdi. Ama dağ yanıp kül olmak üzereydi.

Kiralar

Dinmek bilmeyen dert

Geçen haftanın gazetelerini ellerine alanlar. bir tek konunun günün bütün olaylarını gölgede bırakırcasına ön plâna geldiğini gördüler : Bu, kira konusunu düzenleyecek olan yeni kanun tasarısının hazırlandığına ve yakında Millet Meclisine getirilceğine dair olan haberdi...

Gerçekten Anayasa Mahkemesinin, kuruluşundan hemen birkaç ay sonra, büyük bir öncelikle, yurtta her türlü hak ve adalet konulan sanki çözümlenmiş, de iş bir tek kira konusuna kalmış gibi alelacele iptal ediverdiği 6570 sayılı Kira Kanununun en önemli maddelerinin 26 Eylül 19J3 Perşembe gününden sonra yürürlükten kalkmasıyla durum cidden nazik ve karışık bir şekil alacaktır.

İşte bu karışıklığı önlemek ve vatandaşlar arasında çıkacağına hiç şüphe bulunmayan sayısız anlaşmazlıkları kısmen de olsa azaltmak üzere Hükümetin bir süredenberi yani bir kira tasarısı üzerinde çalışmakta olduğu zaten biliniyordu. Mamafih Anayasa Mahkemesinin aldığı iptal katarının çok geç olarak - 31 Mayıs 1963 de - yani karardan tam 66 gün sonra, Resmi Gazetede yayınlanması, bu yüzden Hükümet çalışmalarının geç başlaması, başlangıçta bizzat Hükümetin içinde "liberalizm'in şampiyonluğunu yapanların çoğunlukta bulunmaları sebebiyle aşırı ve plâtonik hayâllere kapılarak, artık bu ülkede kiraların bir daha tesbit edilmeyeceğini, her türlü kiranın ve kiralama işlemlerinin tamamiyle serbest bırakılacağım sanıp sevinen, hattâ günlük gazetelere verdikleri demeçlerde Herifi giderek işi, bazı iddialarda bulunmağa kadar vardıranlar da görüldü. Özellikle bunlardan birisi. "Gayrimenkul tasarrufunu sınırlarken, bu sınırın Demir Perde sınırına kadar genişlemesini rıza gösteremeyiz."

Anlaşılacağı gibi, bina sahipleri konuyu "liberalizm" ve "sosyalizm" doktrinlerine dayayarak, o yönden kira tesbitini ve mevcut kısıtlamaları "sosyalist", hattâ kendi görüşlerine göre de "komünist" eğilimli - yukarıya aldığımız paragraf bu amaçlarını nekadar da güzel gösteriyor! - tutumlar olarak tanıtmağa çalışmaktaydılar. Kiracı durumunda olan ve zaten "ağzı var ama, dili yok" denecek kadar savunmasız ve savunucusuz, çoğu dar gelirli, hattâ fakir vatandaşlar ise olayları ürkek gözlerle izlemekteydiler. Nihayet bütün bu çalışmaların geçtiğimiz hafta bir tasarı şeklinde sonuçlandırıldığını ve "pek yakında" Millet Meclisinin önüne konulacağını Özel Komisyon Başkanı İzmir Milletvekili Mustafa Uyar açıkladı. Böylece bina sahiplerinin hayâlleri bir anda suya düşmekle beraber kiracıların da içersine kurt düşmüş oldu. Özetle söylemek gerekirse. Uyarın demeci ne İsa yi, ne de Musayı memnun etti.

Hayret verici açıklama

Komisyon Başkanı Mustafa Uyarın açıklaması neden bu kadar tepki yaratmıştı? Birinci sebep, söylenen şeylerin, tasarı kabul edildiği takdirde pra tik hiçbir fayda sağlamıyacağı, üstelik Sulh Hukuk Mahkemelerini boşyere işgal etmekle kalmayarak, vatandaşlar arasında "ev sahibi" ve "kiracı" şeklindeki gruplaşmayı kısa bir sürede - tasarıda bu, 2 aydan ibaret-

Kiralık bir ev
"Ateş doludur tutma yanarsın"

tir- bir "kutuplaşma" şekline çevireceği, mevcut huzursuzluğu en azından on katına çıkaracağı yolundaki görüşlerdir. Bu görüşleri savunanlar fikirlerini daha çok 6570 sayılı kanunun ilk çıktığı zamandaki olaylara ve o sıralarda Sulh Hukuk Mahkemelerinde birdenbire kabarıveren dosya sayılarına dayadıklarından herhalde tahminlerinde yanılmaları ihtimalinin az olduğu da bir gerçektir.

Bir kanundaki sarih hükümlerin fazlalığı oranında kanunun tatbikatta az aksaklıklarla uygulanabileceğine şüphe yoktur. Ancak yeni çıkarılacak bir kanun mevcut düzeni nekadar çok değiştirirse o kadar çok sayıda anlaşmazlığın çıkacağına, dolayısıyle de o kadar çok sayıda dâvanın açılacağından da hiç şüphe edilmemelidir. Ancak Özel Komisyonun Başkanı ve tasarının hazırlayıcısı sıfatıyla basına demeç veren Mustafa Uyarın sözlerinden mahiyeti hakkında bilgi edinilen ve yeni hazırlandığı bildirilen metne göre, kanun çıktığı tarihten itibaren, mevcut her türlü kararlı ve kararsız bütün kira düzenini bir anda bozacaktır. Bu bozulan düzene yeniden bir kararlılık getirmek ödevi ise 'yine -emektar ve cefakâr- Sulh Hukuk Mahkemelerine verilmektedir ki, hiç şüphesiz bu ödev 1955 de 6570 sayılı kanunla yöneltilen ödevden kat kat ağırdır, bugünkü kadrosu ve imkânlarıyla bu mahkemelerin gücünün üzerindedir. Eğer tasarı böylece kanunlaşırsa, yeni yeni ve sırf kira işlerine bakacak mahkemelerin teşkili, gerekecektir.

Güçlüklerin nedeni

Açıklanan esaslara göre en büyük güçlük, mevcut düzenin bir anda bozulmasından ileri gelecektir. . Gerçekten, yeni tasarı bir kere kanunlaşırsa, iki ay içinde bütün ev sahipleriyle kiracılar arasındaki kontratlar ve her türlü kira anlaşmaları bozulmuş sayılacak, ev sahipleriyle kiracılar yeniden anlaşma yapmak zorunda kalacaklardır. Eğer anlaşamazlarsa, ki bu daha "olağan" bir şeydir, o takdirde Sulh Hukuk Mahkemesine başvuracaklardır. Oysa ki böyle bir madde yerine, mevcut statü bozulmaksızın veya bunun için vatandaşlar hiç zorlanmaksızın, anlaşmaların bozulabilme şartı kontrat sürelerinin fonuna bırakılsaydı çok daha isabetli bir yol tutulmuş olacağı aşikârdı. Çünkü tasarının açıklanan şekli kabul edilirse, ev sahipleri ve kiracılar anlaşmazlık çıkarmak üzere adetâ "teşvik edilmiş" olacaklardır ve ellerindeki kontrato hükümsüz bırakılmış bulunacaktır.

Diğer bir güçlük ve özellikle memleketin ekonomi hayatını yakından ilgilendiren husus da, ticarethane kiralarının serbest bırakılması keyfiyetidir. Her ülkede olduğu gibi Türkiyede de ticarethane işletenlerin çoğu kiradadır. Bu alanda, "Kiracı - Mal sahibi" oranı mesken alanındakinin de çok altındadır. Üstelik, Türkiyede mesken yapımı için özellikle son yıllarda büyük sayılabilecek bir hamle ve önemli miktarda para yatırımları yapıldığı halde, iş hanları ve dükkânlar, ardiye ve çeşitli işyeri inşaatında Emekli Sandığı, İşçi Sigortaları, Emlâk Bankası, Ticaret Odaları ve sayılı bazı teşekküller hariç, hiçbir önemli teşebbüs görülmemekte, bu saha çok "bakir" bir durumda bulunmaktadır.

Ticarethane kiralarının piyasa fiyatlarına ve dolayısiyle her türlü emtia ve işçilik maliyetleri üzerine etkisi kesin ve tamamiyle kanuni olduğundan, bunların serbest bırakılmasıyla - yani normal arz-talep esaslarıyla yürütülür hâle getirilmesiyle - ortada işyeri denebilecek pek az sayıda yer bulunduğu, Öte yandan Beş Yıllık Kalkınma Plânının da müspet ve yapıcı etkileriyle gündengüne gelişmekte olan ekonomimizin yaratmakta olduğu çok geniş işyeri talepleri karşısında bu sayılı yerlerin tam anlamıyla "ateş pahası" denilecek kerteye erişeceğine de şüphe yoktur. Hal böyle olunca, her es

Mustafa, Uyar
Hayırsever bir zat

nafın ve tüccarın tabiî hakkı, maliyetlere bu "fahiş" kira bedellerini eklemek ve piyasaya süreceği malın fiyatına zam yapmaktır. Bu zammın makûl bir oranda yapılacağı, bunun kontrol edileceği - şimdiye kadar bu kontrolların hiç doğru dürüst yürütüldüğü görülmemiştir ama- bir an kabul edilse bile, genel olarak ticarethane kiralarının serbest bırakılmasının piyasada fiyat, yükselmelerine, dış piyasamıza bile tesir edebilecek maliyet artışlarına sebep olacağına mutlak gözüyle bakılabilir. Nitekim, Komisyon Başkanı Mustafa Uyarın bu izahatına cevap veren Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu üyesi Galip Gençoğlu da bu yönde savunmada bulunmuştur.

Gözden kaçmayan gerçekler

Kiracıların olsun, bina sahiplerinin, olsun menfaatleri neyi gerektirirse gerektirsin, liberalizm veya sosyalizm gibi sıfatlara saplanmaksızın, tamamiyle tarafsız olarak görünen durum şudur ki, Türkiyede bugün büyük ve önemli bir mesken - daha genel bir deyimle ve ticarethaneleri de için» alarak bir "konut" - sıkıntısı van1?r (Bak: AKİS, Sayı 471). Bu sıkıntı Beş Yıllık Plânda da belirtilmiştir: 1963 yılında yalnız büyük şehirlerimizdeki konut ihtiyacı 128 bin tahmin edildiği halde,' inşa edilen konut sayısı bunun ancak yarısı kadardır. O halde, geri kalan yarısının inşa edilmeyişinden dolayı her yıl büyük bir mesken ve işyeri sıkıntısı olmaktadır; Bunun görünür belirtisi de her yıl yeni yeni gecekondu mahallelerinin meydana gelmesi ve bunun bir türlü önlenememesidir.

Herhangi bir şekilde kiraların tesbitini ve bunun serbest bırakılmamasını "Anayasaya aykırı" gören anlayışa verilebilecek en kestirme cevap, bu kısıtlamaların kamunun yararına yapılmakta olduğudur. "Harp yıllarının geride kaldığı, dolayısiyle Milli Korunma Kanunu ile getirilen bu gibi kısıtlamaların da kalkmasının gerektiği" yolundaki savunmaların ise asla tutunamayacak birtakım "demagoji" lerden ibaret olduğunu söylemeğe bile lüzum yoktur. En ileri ve insan haklarına en fazla saygı gösterilen demokratik ülkelerde de halkın ihtiyaç maddelerinde herhangi bir sebeple azalma olduğunda, hemen "Vesika" usülüne başvurulmamakta mıdır?" Kömür memleketi İngilterede kömürün vesikaya tâbi kılınması, harbin bitiminden tam 13 yıl sonra sona erdiril-

miştir. O da, İngilterede taşkömürü yakan büyük elektrik santralları yerlerini atomla çalışan yeni santrallara bırakmağa başladıktan sonra...

Bu misâl de gösteriyor ki, en "liberal" tanınan ülkelerde bile âmme düzeni gerektirdiği takdirde fert haklarından kısıtlamalar yapmağa gidilmektedir.

Çözüm yolu

Almanyada mesken dâvasının çözümü başka yoldan kısıtlamalarla sağlanmaktadır. Meselâ, belli bir sayının altındaki fertlerden meydana gelen ailelerin büyük ve "lüks" sayılacak meskenleri kiralamasına idari makamlar izin vermemektedirler. Bu da bizdeki "sayın" bina sahiplerini hayli şaşırtacak bir kısıtlama olsa gecikmiştir... Aslında bu da mesken probleminin çözümü için bir tedbirden ibarettir. Nitekim Beş Yıllık Plânda salık verilen "sosyal konut" inşaatına yardım edilmesi, buna karşılık "lüks" apartmanları kredilerinin kesilmesi ve hattâ bunların belirli vergilere tâbi kılınması, hiç değilse bina vergisi muaflığının kaldırılması gibi tedbirlere çok benzemektedir. Ama "büyük menfaatler" peşindeki kimseler bu Beş Yıllık Plânı da fazla "sosyal" bulmaktadırlar.

Bugün Türkiyede, özellikle Ankara, Adana ve Bursa gibi bazı büyük şehirlerde, inşa edilen apartman katlarının ortalama genişliğinin 120 metrekare dolaylarında olduğu bilinmektedir. Oysa ki "sosyal mesken" olarak inşa edilecek ve sağlık yönünden yeterli sayılan, ekonomik ve maliyeti de ucuz olacak bir meskenin 50-60 metrekare -yani bunun yarısı kadar- olması yetmektedir. Buna göre bir daire yerine iki tane yapılmakta yılda 130 bin konut sayısına kendiliğinden erişilmiş olacaktır.

Özel sektörün konut yapımına teşvik edilmesine gelince, memleket ekonomisi yönünden olduğu kadar sosyal şartlar yönünden bu çok verimsiz ve kısır bir yol olacaktır. Sermaye sahiplerini bir bina inşa ettirerek bunun getireceği kirayla geçinmeğe, yani hem sermayeyi, hem de sahibini tembelliğe zorlamaktansa, "kendi evini yapana yardım" etmeli, fakat bunun dışındaki her türlü mesken yapımını ve özellikle ticaretini teşvik eden kredileri "kendi evini yapana" tahsis etmelidir. Aslında bütün bu esaslar Plânda da derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Turizm

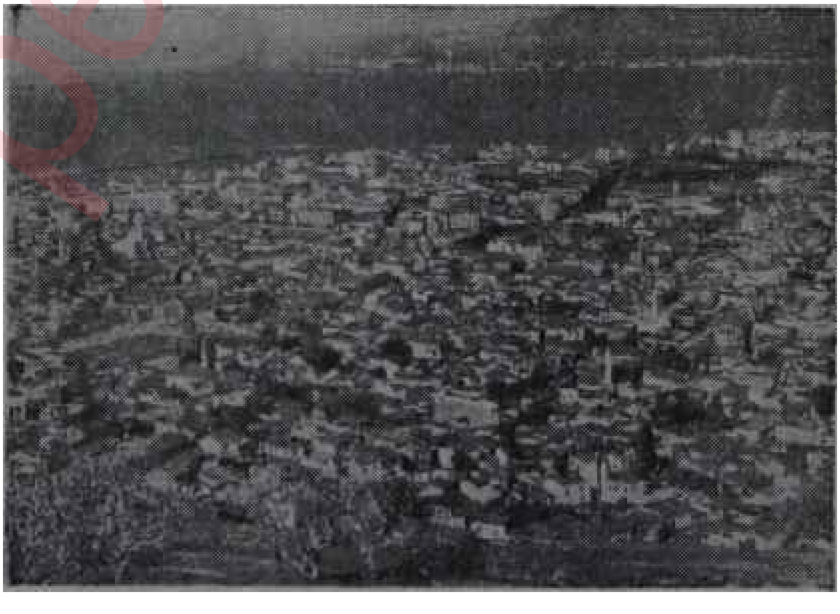
Tut keli perçeminden

Yunanlıların türk turizmini baltalamak için gösterdikleri gayretlerden yakınan Türk resmi makamları, bunun en tipik ve o nisbette çirkin olanını geçirdiğimiz hafta İzmir ve Kuşadası limanlarında gördüler. Yunanlı bir kaptanın, Türkiye ve Yunanistan arasında diplomatik temaslara sebep olan tavrı, belki de ötedenberi devam edegelen bu olaylarda bardağı taşıran damla haline geldi. Türk resmi makamlarının olduğu kadar, bütün Egelilerin de nefretini kazanan ve infiale sebep olan olayın mahiyeti şudur :

Yunan bandıralı Akropolis gemisi Akdenizde bir turistik geziye çıkmıştı. İçinde 250 yabancı turist vardı. İzmir, Kuşadası ve İstanbul dahil olmak üzere, turistlere Akdenizin turistik yerlerini gezdirecekti. Pire limanından hareket etmişti. Atinadaki genel acentasının hazırladığı program gereğince Akropolis yolcu gemisi, Venedik, Kuşadası, İzmir ve İstanbula gidecek, oradan da turunu tamamlayıp Pireye avdet edecekti. Nitekim, Akropolisin kaptanı Evangelos, Venedikten İzmir acentasına, 17 Eylül Salı günü saat 9da İzmir limanında olacağını, gerekli hazırlıkların yapılmasını telsizle bildirmişti.

O sabah liman ilgilileri ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı İzmir temsilcileri ile diğer seyahat acentaları hazırlıklarını tamamladılar ve ufukta Akropolisin dumanım izlemeğe başladılar. Ancak bir süre sonra geminin acentası, türk makamlarına, gemiden yeni gelen bir telsizi iletti. Haberde Akropolisin ancak saat 14'de limana girebileceği bildiriliyordu. İlgililer bu defa da saat 13'den itibaren İzmir körfezinin ufukla birleştiği yerde Akropolisi gözlemeğe başladılar. Fakat saat 14'ü geçtiği halde gemiden eser yokta Saat 15 sıralarında acenta, gemiden alınan üçüncü telsizi ilgililere duyurdu. Bunda ise Akropolisin ancak saat 16.30'da limana girebileceği belirtiliyordu! Çarnaçar beklemeğe devam olundu. Gemi körfez açıklarında görümdüğünde, sırf . turistlere kolaylık sağlamak amacıyla bir motor kiralandı, Yenikale açıklarında Akropolise yanaşılıp gemiye çıkılarak, çoğunluğunu italyan, fransız ve ispanyolların teşkil ettiği turistlerin muameleleri ikmal edildi. Bu arada turistler 9 bin dolar kadar da para bozdurdular.

Türkleri sevmediği tahmin edilen Akropolisin süvarisi yunanlı Evangelos, mendirek içinde denizaltı olduğunu sebep gösterip limana yanaşmadı. Cumhuriyet alanındaki rıhtıma yanaşması bildirildiğinde ise, burada da bir muhrip olduğu bahanesiyle rıhtı-

İzmirden bir görünüş

Kaptanın fendi...

ma rampa etmekten kaçındı. Seyahat acentası bu defa, Denizcilik Bankasından 750 liraya bir körfez gemisi kiraladı ve yunanlı kaptana, açıkta demirlemesi turistlerin körfez vapuru ile karaya çıkartılacağı duyuruldu. Kaptan Evangelos, "Gemime motor yanaştırmam" diyerek bu talebi de reddetti, liman idarecileriyle Denizcilik Bankası ilgililerine, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı temsilcilerine, nihayet seyahat acentası görevlilerine kelimenin tam manasıyla köşe kapmaca oynattı

Son çara olarak kaptana, Alsancak limanına yanaşması bildirildi. Alsancağa doğru ağır yolla ilerliyen Akropolisin kaptanı, burada da suyun sığ olduğunu bahane edip yanaşmaktan kaçınarak, turistlerin protestoları arasında İzmir körfezinde başıboş 6 saat dolaştıktan sonra, demir bile atmadan, çekip İstanbula gitti.

İlhak pis değil ama..

Bu olay, türkleri sevmediği anlaşılan ve bu sebeple türk turizmini baltalama gayreti içinde bulunan yunanlı kaptanın oynadığı oyunun sadece bir perdesini teşkil etti.

Durum Turizm ve Tanıtma Bakanlığı İzmir Bölge Müdürü Hüseyin Avni Sezer tarafından Bakana telefonla bildirildi.

Bir süre önce Millet Meclisinde yaptığı konuşma ile, yunanlıların türk turizmini baltaladığını açıkça belirten Bakan Ardıçoğlu, derhal olaya al Soydu ve Yunan Büyük Elçiliği nezdinde teşebbüse geçerek, Kaptan Evangelosun tutumundan şikayetçi oldu. İşte Oyunun, ikinci perdesi de bundan sonra başladı. Yunanlı kaptan Evangelosun tutumu, Türkiye ile Yunanistan arasında bir diplomatik temasa yol açtı. Yunan Büyük Elçiliği. Yunanistan Dışişleri Bakanlığı ile temasa geçti ve esasen ötedenberi türkler ve Türk resmi makamları üzerinde, yunanlıların türk turizmini baltaladığı yolundaki düşüncenin silinmesi için, kaptan Evangelosun bu hatasının derhal tamiri cihetine gidilmesinin temini istenildi. Nitekim temas müsbet sonuç. verdi ve Yunan Dışişleri Bakanlığı, Akropolisin Atmadaki umumi acentâsı ile temasa geçerek, geminin İstanbuldan Kuşadasına gitmesinin sağlanması istenildi.

Atinadaki umumi, acenta, çarşamba akşamlı İstanbulda bulunan Akropollerin kaptanına telsiz çekerek, derhal rotasını değiştirmesini ve acele Kuşadasına gitmesini emretti. Aynı akşam ise Kaptan Evangelos. İzmir acentasma bir telsiz çekti ve geminin 19 Eylül Perşembe günü saat 14'de Kuşadası limanında olacağının Türk resmi makamlarına duyurulmasını istedi.

Barbara baki

Kaptan Evangelos, Umumi acentasından aldığı emir üzerine o gün saat 14'de Kuşadası açıklarında göründü. Fakat bir türlü iskeleye yanaşmıyor ve açıkta dolaşıp duruyordu. Gemideki 250 yabancı turistin ise saprı taşmıştı. Mutlaka Efesi ve Meryamananın ikametgâhını ziyaret etmek istiyorlardı.. Kaptana karşı direnmiye başladılar ve bu isteklerini ikinci kaptan vasıtasiyle yunanlı kaptan Evangelosa bildirdiler. Kaptan, geminin hoparlörlerini Çalıştırdı ve Kuşadası iskelesine 200 metre kadar mesafede bulunan Akropolisin yolcularına türkler aleyhinde hitabetmeğe başladı. Kaptan Evangelos, sahildeki Kuşadalılar ve resmi makamlar tarafından da duyulan konuşmasında şöyle diyordu:

"— Türkler çok barbar insanlardır, İzmirde, sizin hayatinizi düşündüğüm için gemimi limana sokmadım,

Olmadı Ardıçoğlu!

Bir Bakan, eğer uçağa binemiyorsa, devlet kesesinden Avrupa yolculuğuna çıkmaz, Mutlaka çıkması gerekiyorsa, dişini sıkar uçağa biner. (Haydi, diyelim ki buna tıbben imkan yok ve Bakanın Avrupaya, gitmesi de şart O zaman, adına tren denilen ve yataklı vagonu da bulunan bir "seyahat aracı"nı tavsiye etmek lüzumu hasıl olur. Ama her halde bir Bakan, makam arabasıyla, şoförlü özel kalem müdürlü, 1300 dolar benzin parası alarak seyrana çıkmaz. Kafilenin Hazineye maliyeti 50 bin lira civarında olacaktır, Avrupa da, makam arabasıyla dış yolculuk yapan bir Bakan görmek saadetine erişecektir. Şimdiye kadar Türkiyeye pek Çok yabancı Bakan gelmiştir, ama bunların içinde makam arabasıyla seyahat edene rastlanmamıştır.

Sonra -ve asıl- Bakan bu bir aylık mutlu dolaşmada ne görecek, neyi tetkik edecek, ne öğrenecektir? Bakan, bu. Teknisyen değil ki. Diyelim ki 50 bin liraya Nureddin Ardıçoğlu turizmi ve tanıtmayı adamakıllık öğrendi. Geldiğinin ertesi günü Kabine düşerse veya kendisi Bakanlıktan ayrılırsa yahut bir başka Bakanlığa atanırsa ne olacaktır 50 bin lira? Kim ödeyecekti?, onu..

Bakanlar bundan dolayı "Tetkik Seyahatl"ne gitmezler. Bakanlar resmi ziyaretler yaparlar. Bakanlar kongrelere, konferanslara giderler. Giderler ve işleri bitince ilk vasıtayla dönerler. Tetkik seyahatlerini ise, bakanlıklarındaki teknisyenler, mütehassıslar yaparlar. Zira, işin demirbaşı onlardır. Bakanlar, onların hazırladıkları projeler üzerinde kararlar verirler, beğenmezlerse başka projeler yaptırtırlar. Ama her halde bir Turizm Bakanı, "Bakalım, İspanyayla Almanya turizm davasını nasıl halletmeler. Bu arada bir de İtalyayla Yugoslavyayı göreyim" diye şoförünü, özel kalem müdürünü alıp makam arabasına kurularak, devletten 50 bin lira alıp seyrana çıkmaz.

Nureddin Ardıçoğlu gibi akıllı, işine dört elle sarılmış, ciddi, Bakanlığın şaşaasında gözü olmadığını ispat etmiş, meziyeti elçilik sofralarını süslemek olmayan bir siyaset adamının böyle bir gafı niçin yaptığını anılmak zor, hem de pek zordur.

O koltuk en aklı başında insanları bile bozuyor mudur, ne!.

Burada da ayni şeyi yapmam, sizin muhtemel bir tecavüze uğramanıza mâni olmak içindir. Madem israr ediyorsunuz, çıkın. Ancak gemimi iskeleye yanaştırmam, motorlarla çıkın. Fakat size şunu tavsiye ederim : Satın teker teker dolaşma cesaretini göstermeyin! Şansınız açık, tanrı yardımcınız olsun."

Sahilde biriken kalabalık arasında derin bir infial uyandıran kaptanın bu konuşmasından sonra, Akropolise yanaşan motorlarla Kuşadasına çıkan frensiz, italyan ve ispanyol turistler, otobüslerle Efes ve Meryemanaya giderek gecenin saat 23'üne kadar gezdiler. Dönüşlerinde de kendilerini yolcu eden Türk resmi makamlarına, gördükleri misafirperverlik ve ilgiden dolayı teşekkür etmekten kendilerini alamadılar.

Türk düşmanı olduğunu sözleri ve hareketiyle ispat eden yunanlı kaptanın iki gün zarfında İzmir ve Kuşadasında oynadığı ve nefret uyandıran oyun iki perde ile de kalmadı. Kuşadasına demirledikten sonra, liman ilgilileri, kaptana, türk kara sularında bulunduğunu ve Beynelmilel Denizcilik kanun ve kaidelerine göre türk bayrağı çekmesini hatırlattılar. Fakat Akropolisin kaptanı Evangelos buna da riayet etmedi ve gemisine türk bayrağı çekmemekle ısrar etti. Yunan gemisi gece saat 24 sıralarında Kuşadasından ayrıldıktan sonra hazırlanan bir rapor, Türk resmi makamlarına gönderildi.

İki memleket arasında diplomatik temaslara yol açan ve emirle Kuşadasına gönderilen yunanlı kaptanın bu türk düşmanlığı ve türk turizmini baltalama gayretleri karşısında, yunanlı dostlarımızın verecekleri cevap ise merakla beklenilmektedir.

Akisinbuy

Azısın damill...

Et Partisi yetkili organlarının kurduğu "Suistimallerle Mücadele Komisyonu"nun henüz kurulmadığı iddia ediliyor ve Millet Partisinin yaptığı dürüst ve vatanseverce muhalefet kötülenmek isteniyor. Bu iddia ve kötülemelere cevabımız aşağıdadır:

" — 15/9/963 tarihli ve 62 sayılı basın bültenimizde de açıklandığı üzere, Partimiz programında yer alan ve her türlü suistimallerle mücadeleyi millî bir vazife sayan hükmün icaplarını sistemli ve devamlı bir şekilde yerine getirmek üzere, yedi Senatör ve Milletvekilinden mürekkep bir "Suistimallerle Mücadele Komisyonu" kurulmuştur.

Bültenin basına veriliş tarihinden evvel kurulmuş olan bu komisyonu kurulmamış göstermeye çalışan Akis'in iddiası hilâf-ı hakikattir.

2 — Millet Partisi, Anayasanın ve İçtüzüğün tesbit ettiği esaslar dairesinde kendisine düşen murakabe vazifesini yapmaktadır. Anayasa'nın ve İçtüzüğün, gösterdiği bu yollan, modası geçmiş metodlar olarak Akis'in vasıflandırması, Partimize bir takım isnadlar yapması; ifa ettiğimiz murakabenin muvaffakiyetli ve tesirli olduğunun bir delili olarak kabul edilmelidir.

Millet Partisi daima -hakikatleri söylemiş ve hakikatlerin ortaya çıkması için' çalışmıştır. Kimseye isnatta bulunmamıştır.

Bizim, için mühim olan, Akis'in ve onun gibi düşünenlerin değil, milletin vereceği hükümdür.

Millet Partisi Genel Başkan Yardımcısı
İstanbul Milletvekili
ÖMER ZEKAİ DORMAN

Plânlama

Bir maceranın sona

Haftanın ortasında çarşamba günü Devlet Plânlama Dairesinden basın konferansı haberi verildiğinde, gazetecileri bir düşüncedir aldı. Düşüncenin sebebi biraz da meraktır. Zira birkaç gündür türlü söylentiler dolaşmaktaydı. Bir söylentiye göre Bakanlar Kurulu ile Plânlama Dairesi arasındaki anlaşmazlık giderilmişti. Bir başka söylenti anlaşmazlığın had safhaya geldiği. Plâncıların ayrılmak üzere bulunduğu şeklindeydi.

Toplantıda doğrusu yüzler biraz güldü. Plâncılar bazı teknik meseleleri ortaya koyuyorlar ve . Hükümete bazı konularda tercih hakkı tanıyorlar di. Böylece aradaki buzların çözüldüğü anlaşılmaktaydı. Ancak bir Hükümet üyesinin, Maliye Bakanı Melenin bu toplantıdan fazlasıyla memnun kalacağı söylenemez.

Plânlama Dairesi Müsteşarı Müezzinoğlunun tertiplediği basın toplantısında teknisyenler 1963 uygulama plânı ile 1964 uygulama plânında bazı noktalara temasla yetindiler. Esasen Hükümet üyelernden birçoğuyla bu konularda anlaşmazlık halindeydiler.

Teknisyenlerin derdi denk bir bütçedir. Plânın tatbikatıyla ilgili yatırımları kısıtlamadan, böylece % 7 kalkınma hızını temin etmek, ama gelirle gideri de birbirine denk hale sokmak istemektedirler. İç finansmanın belirli açığının kapanmasında sayısız fayda gören teknisyenler bunun evvelâ dış yardımla büyük çapta ilişkisi olduğunu tesbit ettiler. Ancak, dış yardımı temin edecek devletlerin bütün uzmanlarının dillerinde "evvelâ kendiniz bulun" sloganı dolaşmaktaydı.

Bunun dışında, iç finansmanın temin edilememesi halinde . kalkınma hızından bazı fedakârlıklar yapılmak gerekecektir. Bunu önlemek için teknisyenler icra kuvvetine bazı tavsiyelerde bulunmaktadırlar.

Teknisyenler evvelâ % 3 bir tasarrufla 1963 yılı uygulama plânında doğacak açığın kapanmıyacağı kanısındadırlar. Yaptıkları hesaplar bunu göstermektedir. Bu bakımdan geç kalınmış olmasına rağmen tasarrutun arttırılması gerekmekte ve 1963 yılının açığının hiç değilse asgariye indirilmesi gerekmektedir.

1964 uygulama plânının icap ettirdiği yatırımlar dolayısıyla bütçede hasıl olacak açık ise, teknisyenlerin hesaplarına göre 950 milyon liradır. Bunun kapatılması için birkaç türlü yol vardır. Hükümet bunlardan istediğini tercih etmekte elbette ki serbesttir.

Teknisyenler herşeyden evvel cart giderlerle büyük çapta bir tasarruf yapılmasını tavsiye etmektedirler. Devletin cari giderlerinin iyi kontrolü meselenin hallinde büyük rol oynıyacaktır.

Bir başka yol Devletin İktisadi Devlet Teşebbüslerine yardımı kesmesidir. Bu müesseselerin açığını kapama gayreti artık bir tarafa bırakılmalıdır. Devlet Teşebbüsleri kendi yağlarıyla kavrulacak hale gelmelidir. Bunun dışında bir yol daha vardır: Bazı maddelere zam yapmak, vasıtalı vergilerle açığı kapamak...

Bir nal mevcuttur. Şimdi iş, üç nalla bir ata kalmıştır

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Demirperde

Bardak olan eski çamlar

Geride bıraktığımız haftalar içinde dünyada en çok sözü edilen sınır hiç şüphesiz Çin-Rus sınırı, en çok sözü edilen tren de Pekin - Moskova ekspresiydi. Eskiden - teknik arızalar dışında - pek gecikme yapmayan bu eksprese son günlerde birşeyler olmuştu. Pekinden kalkan tren Çin-Sovyet sınırına gelince içeriye Sovyet gümrükçüleri doluyor, bir zamanlar büyük bir saygıyla selâmladıkları çinli arkadaşlarını bir tarafa iterek, aşın bir görev duygusuyla vagonların orasını burasını araştırıyorlardı. Buna karşılık, bütün dünyada nezaketleriyle tanınan çinlilerde de bazı değişiklikler olmuştu. Nazik çinliler, Sovyet yoldaşlarının bu göreve bağlılıklarını pek anlamıyor olmalılar ki, onları bir iki Kere kompartımanlara kapatıp hırpalayacak kadar ileri gitmişlerdi. Hattâ, Sovyet gazetelerinin yazdıklarına bakılırsa, çinli trencilerin bu "hiç de nazik olmayan davranışlarına bazan demiryolu işçileri de katılıyor, o zaman iş, bir tarafta ruslar, diğer tarafta çinliler, zaman zaman bir meydan kavgasına kadar bile gidiyordu.

Gene Sovyet gazetelerinin yazdıklarına bakılırsa bütün bu olup bitenlere sebep, Pekin idarecilerinin Ditip tükenmez inatlarından başka birşey değildi. Pekinle Moskova arasındaki anlaşmazlıklar gün ışığına çıktıktan sonra Çin idarecileri Krutçef ve çalışma arkadaşlarına karşı amansız bir kampanya açmışlardı. Pekine göre Krutçefin savunduğu "Barış içinde birlikte yaşama" ilkesi marksçı-leninci doktrine aykırı bir ilkeydi. Krutçef komünizmin zafer kazanması için mutlaka savaşa başvurmak gerekmediğine, bütün dünya devletlerinin günün birinde nasıl olsa kendiliğinden komünizmi benimseyeceklerine inaniyordu. Çinli liderlere göre bu, gerçek komünistlerin kabul edebilecekleri cinsten bir inanış değildi. Komünizm, dünyayı bir an Önce kendi bayrağı altında toplamak için mütecaviz olmalı, savaştan kaçmamalı, tersine, her fırsatta silâhı eline alıp emperyalistlerin karşısına dikilmeliydi. Pekinli İdareciler bu görüşlerini rusça broşürlere bastırmışlardı. Bunları Moskova-Pekin ekspresine koyup taa Kremlinin yanına kadar sokmak istiyorlardı.. İşte rus gümrükçülerinin bütün yaptığı, trende bu broşürleri arayıp toplamak tan ibaretti. Çinlilerin, görevlerini yerine getirmeye çalışan Rus gümrükçülerini kompartımanlara kapatıp hırpaladıkları için utanç duymaları gerekirdi.

Kurt kurdu 'yer mi?

Sovyet gazetelerinin geçen haftalar içinde cinlilere karşı yaptıkları yaylım ateşi yalnız bu broşürler meselesinde kalmıyordu. Pekinin nükleer denemeleri yasaklayan anlaşmayı imzalamıyacağını açıklamasına pek alınan Moskova, bir süredir çinlileri bu meselede de yaylım ateşine tutuyordu. Geçen hafta Tass ajansının aracılığıyla yayınlanan uzun bir bildiride Çinin Moskova anlaşmasını imzalamamakla çok yanlış hareket ettiği ileri sürülüyor, eğer bu yanlış yoldan ayrılmazsa başına büyük felaketler gelebileceği hatırlatılıyordu. Eğer çinli liderler, her ne pahasına olursa olsun, atom bombasına sahip olmak yolunda ısrar ederlerse, Çinin dış politika amaçlarından ister istemez şüpheye düşmek gerekecekti.

İşin aslına bakılırsa, Sovyet liderlerini gerçekten ürküten de, Moskova ile Pekin arasında beliren görüş ayrılığı ve liderlik, çekişmesinden çok, Çinin bu "dış politika amaçları" olmalıdır. Nitekim, bu haftanın hasında Moskovada yayınlanan ikinci bir bildiride. Kızıl Çin 1960 yılından başlayarak Sovyet sınırlarını sürekli bir şekilde ihlâl etmekle suçlandırılmaktadır. Bu bildiriye bakılırsa, yalnız 1962 yılında Çin topraklarından Sovyet sanırına yapılan tecavüzlerin sayısı beşbinin üzerindedir.

Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği ile Çin arsında bu hafta ilk defa açığa vurulan sınır anlaşmazlığının, aslında, çok uzun bir geçmişi vardır. Sibiryadaki üç bölgede Sovyet - Çin sınır anlaşmazlığı yıllardır devam etmektedir. 1858 yılında yapılan bir anlaşmada çinliler Amur nehrinin sahillerinden büyük bir kısmını rustara bırakmışlardı. Daha sonra 1860 yılında Pekinde yapılan bir anlaşma ile Çin, Ussuri ve Amur nehirlerinin arasındaki toprakları Rusyaya vermek zorunda bırakılmıştır. Nihayet, Doğu Türkistana bitişik İli vadisi de 1850 yıllarında rus orduları tarafından işgal edildikten sonra 1881 yılında St. Petersburg anlaşması ile Rusların olmuştur. Komünist Çin hükümeti Çine aşağı yukarı 500 bin mil karelik toprak kaybettiren bu anlaşmaları hiçbir zaman tanımamıştır. 1954 yılında Pekin tarafından bastırılan bir haritada bu böl-

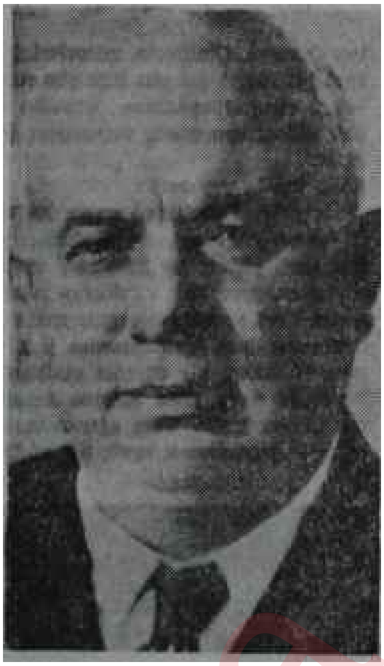

A. Gromyko — Kennedy

Yüksek voltaj

Mao-Tse-Tung — Krutçef

Elin elimin üstünde

ğeler "kayıp Çin toprakları" adı altında gösterilmektedir.

Komünist Çinle Sovyetler Birliği arasındaki anlaşmazlığın önce ideoloji ayrılığı, sonra da liderlik çekişmesi safhalarından geçip nihayet sınır ihtilâfı haline gelmesinden sonra ortaya çıkan en büyük soru, iki devlet arasındaki münasebetlerin şimdi nereye ulaşacağıdır. Batılı yorumcular bu soruya daha kesin bir cevap veremiyorlar. Bize kalırsa, bir yandan her iki devletin de ayni sisteme bağlı olduklarını savunmaları, diğer yandan Sovyetler Birliğiyle Çin arasındaki askeri ve ekonomik kuvvet uçurumu bu anlaşmazlığın bir silâhlı çatışma hâlini almasına daha uzun bir süre engel olacaktır. Buna karşılık Çinle Sovyetler Birliğinin, silâhsız çatışmalarda, aralarındaki anlaşmazlığa rağmen birbirlerini Batılılar karşısında destekleyeceğine şüphe edilmemelidir. Nitekim Gromiko. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptığı konuşmada Çinin Birleşmiş Milletlere kabulünü bir kere daha savunmaktan geri kalmamıştır.

B. M.

İyimser havalar

Manhattan adasının doğu kıyısında gökleri tırmalayan Birleşmiş Milletler binasında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun bu yılki çalışmalarına başlamasıyla beraber, İyimser havalar esmeye başladı. Geride bıraktığımız hafta içinde Genel Kurul salonuna girip de konuşulanlara şöyle, bir kulak misafiri olanlar, yirmi yıla yakındır soğuk savaşın en dondurucu rüzgârlarının estiği bu salonda, hiç alışılmadık cinsten sözler edildiğini duydular. Söz alan temsilcilerin hemen hepsi, milletlerarası gerginliğin azaldığından, büyük devletler arasında yeni bir işbirliği devreli başladığından dem vuruyor, bir an önce silâhsızlanmaya gidilmesi ve sömürgeciliğin son kalıntılarının tasfiye edilmesi gereğinden söz açıyordu. Doğrusu bu yılki oturum, şimdiye kadar olup bitenlere bakıp da söylemek gerekirse, Birleşmiş. Milletler Genel Kurulunun her yıl ne kadar gergin atışmalara şahit Olduğunu yakından bilen gözlemciler için gerçekten şaşırtıcı bir oturumdu.

Genel kurul bu yıl başkanlığına Venezilellali Dr. Sasa Rodriguez'i seçerek çalışmalarına başlamış, hemen ertesi gün de Sovyet Dışişleri Bakanı Gromikonun yaptığı konuşmayı dinlemişti. Toplantılar Moskovada imzalanan nükleer denemeleri durdurma anlaşmasının daha mürekkebi bile kurumadan yapıldığına göre. Gromikonun sert bir konuşma yaparak, bir süredir durulan suları bulandırması esasen bekleniyordu. Fakat Gromiko konuştukça Sovyet Dışişleri Bakanının umulanın ötesinde bir yumuşaklık içinde bulunduğu görüldü. İhtiyatlı diplomat, konuşmasında - Batı Almanya hariç - Batılı devletlere çatmamak için çok dikkatli bir dil kultanıyordu. Gromikoya göre dünyanın şu sırada kargı karşıya bulunduğu iki önemli mesele vardı. Bunlardan, birincisi silâhsızlanmaydı ve Sovyet hükümeti, bu konunun konuşulması için silâhsızlanma konferansına katılan onsekiz devletin en yüksek kademeli idarecilerinden müteşekkil bir zirve toplantısı yapılmasını öneriyordu. Gerçi bu yeni bir önerme değildi ama, Gromiko şimdi biraz daha ileri gidiyor ve Amerikanın endişelerini gidermek için, birden ve toptan silâhsızlanma tefini biraz değiştirerek, Sovyet hükümetinin kıtalararası füzelerle bazı taktik atom Silâhlarının imhacını geriye bırakmayı kabul ettiğini, açıklıyordu. Bundan başka, Sovyetler Birliği, uzaya atom silâhlarıyla donatılmış yapma uydular atılmasını yasaklayacak bir anlaşmaya katılmaya da hazırdı.

Gromikoya göre dünyanın şu sırada kartı karşıya bulunduğu ikinci önemli mesele, sömürgeciliğin tasfiyesiydi. Sovyet Dışişleri Bakanı bu konu üzerinde önemle durmakla, Moskovanın bir yandan büyük devletler arasında gevşeme isterken, diğer yandan tarafsız devletleri kendi tarafma çekmek sevdasından vazgeçmiş olmadığını açıkça ortaya koyuyordu. Gromikonun bu tutumu Krutçefin "Bana içinde birlikte yaşama" anlayışına tıpatıp uyuyordu. Çünkü Krutçefe göre de barış içinde yaşamak, hiçbir zaman iki blok dışındaki devletleri barışçı yollarla komünist saflarına katmaya Çalışmamak anlamına gelmezdi. Fakat Gromikoya kalırsa, barış içinde birlikte yaşamak prensibini ilk koyan elbette ki Krutçef değil, Lenindi Eğer Komünist Çin temsilcileri Genel kurulda oturmak hakkına sahip olsalardı, hiç şüphesiz, bu sözlerin Genel Kurulun bütün üyelerinden çok kendilerine söylendiğini hemen anlayacaklardı.

Aya ortak yolculuk

Gromikodan bir gün sonra konuşan Başkan Kennedy de sözlerindeki ölçü ve itidalle Sovyet Dışişleri Bakanından aşağı kılmıyordu, Fakat Gromikonun milletlerarası havadaki gevşemeyi silâhsızlanmaya bağlamasına karşılık Kennedy ortaya daha geniş bir gevşeme temasıyla çıkıyor, yalnız askeri alanda değil, uzaydan irtişan sağlığına, iktisadi kalkınmadan tabiatın korunmasına kadar uzanan geniş bir milletlerarası işbirliği yapılması-

m istiyordu. Kennedy'ye göre barış kâğıt üzerinde değil, insanların kalbindi kurulabilirdi ve gerçek gevşemeyi sağlayabilmek için büyük devletler her alanda iyi niyetli olduklarını ortaya koymalıydılar.

İki devin her alanda işbirliği yapmaya istekli olduklarını göstermek için Başkan Kennedy, Birleşik Devletlerle Sovyetler Birliğinin aya ortak bir öncü yollamasını öneriyordu. Kennedy'ye göre, her iki devletin ilim adamları da aya ilk insan yollamak şerefini kendilerine ayırmak için sayısız gayret ve para harcıyorlardı. Bu gayret ve masrafları birleştirmek hem daha önce aya ulaşmayı sağlayacak, hem de milletlerarası işbirliğinin parlak bir örneği olacaktı. Sonra bütün dünyadaki salgın hastalıkların önlenmesi, için bir merkez kurulmalı, sağlık bilgi ve hizmetlerinin yayılması sağlanmalı, nesli tükenmek üzere olan hayvanların ve ormanların korunması için ortak bir program hazırlanmalı, meteorolojik bilgi sağlamak amacıyla ortak bir "yapma uydular" düzeni yapılmalıydı.

Gromikonun, konuşmasında sömürgecilik meselesi üzerinde durmasına karşılık Kennedy de ırk ayırımı konusuna değinmek zorunluğu duydu. Amerika içindeki Siyah-Beyaz ayırımı meselesinin Amerikanın siyah devletlerle olan münasebetlerini incitmemesi için her türlü ırk ayırımına karşı olduğunu söyledi ve Birleşik Devletlerin bu meseleyi kısa zamanda çözmeye kararlı olduğunu belirtti. Bundan başka Batı Almanya liderlerini gevşeklik havasım baltalamakla suçlayan Gromikoyu da cevaplandırarak, Amerikanın milletlerink endi kaderlerine hakim olmaları ilkesine bağlı olduğunu, bu bakımdan alman halkının en kısa zamanda birleştiğini görmekten memnun olacağını söyledi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptıkları konuşmalara bakılırsa, dünya görüşleri ve amaçları birbirinden çok değişik olmakla beraber, hem Gromikonun, hem de Başkan Kennedy'nin milletlerarası gerginliği azaltmak istedikleri, hiç değilse çoğaltmaktan kaçındıkları açıkça görülmektedir. Nükleer denemeleri yasaklayan Moskova anlaşmasıyla başlayan bu gevşeklik havası ne kadar sürecek, nereye ulaşacaktır? Bunu şimdiden kestirmeye imkân yoktur. Bazı yorumculara göre, Komünist Çinle Moskovanın arası açılmaya devam ettikçe Sovyetler Birliğiyle Batılılar arasında yeni bazı anlaşma noktalan bulunması beklenebilir. Fakat birbirlerini ürkütmemeye o kadar dikkat etmelerine rağmen, gerek Gromikonun, gerekse Kennedy'nin konuşmalarında Almanyanın durumuna değinmeden geçememeleri, Birleşik Devletlerle Sovyetler Birliğinin bu meselede birbirlerine hiçbir tavlı verepek durumda olmadıklarım açıkça ortaya koymuştur. Avrupanın ortasındaki bu çıban giderilmedikçe, iki tarafın devamlı ve etkili bir uzlaşmaya varması beklenmemelidir. Ayni şekilde son yıllarda ortaya bir de Kübanın durumu çıkmıştır. Bugün aya ortak yolculuk etmekten söz açanlar, yarın Castro yüzünden bu yolculuğu çok geri bir tarihe bırakırlarsa, buna kimse şaşmamalıdır.

RADYO

İdare

Yılan hikâyesi

Birçok defalar ele alınan, tasarısı hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen "Radyo ve Televizyon Kanunu" bu sefer artık çıkaçağa benzemektedir. Bundan önce çeşitli sebeplerden ötürü geri bırakılan tasarı, iki hafta önce T.B.M.M.de komisyonlardan geçmiş bulunuyor. Pek yakında, belki de bugünlerde Millet Meclisinde tasarı üzerinde görüşülmeye başlanacaktır.

Radyo ve Televizyon Kanun Tasarısı üzerinde T.B.M.M'de çalışmalar ilerledikçe Ankara ve İstanbulun gerekli yerlerinde de kulis faaliyeti yavaş yavaş başlamakta ve adıgeçen kanunun kabulünden sonra yapılacak tâyinler için şimdiden zemin hazırlanmaktadır. Ancak, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun ilk genel müdürünün kim olacağını şimdiden söylemek mümkün değildir. Tabiî, diğer kadrolar da henüz tesbit edilmemiştir. Genel Müdür adayı olarak bir iki kişinin ismi radyo çevrelerinde dolaşmakta ise de, henüz kesin bir şey söylemek için vakit çok erkendir. Fakat sıfatlar ve kadrolar daha belli olmamakla beraber, bazı kimseleri için şimdiden çeşitli dayanak noktalan kurulmaktadır. Bu dayanak noktalarının başında, Ankara Radyosunun bugünkü kötü durumunu bir takım dış sebeplerle hoş göstermeye çalışmak ve böylece, kanun çıktıktan sonra, yapılacak tenkitleri hafifletme yoluna gitmek vardır. Bugün radyoda sık sık rastlanan veya duyulan hataların, aksaklıkların, eksikliklerin, düzensizliğin ve programsızlığın sebepleri, idarecilere göre, memleketin içinde bulunduğu şartlardır. Yine aynı şahıslara göre bu, kendileri için büyük şanssızlıktır. Hiç bir iş yapılamıyorsa, sırf bu sebeptendir.

Artık kimsenin yutmıyacağı bu göz boyayan-mazereti ileri sürenler, kendilerinden önceki idarecileri şanslı, bulmakta, onların kendileri gibi tenkit edilmediğini etrafa yaymaktadırlar.

Oldu da bitti, maşallah!

Aslında, memleketin içinde bulunduğu şartlan mazeret olarak ileri sürmek ve Radyonun iyi bir duruma gelememesinin sebeplerini bu şartlara bağlamak yeterli bir savunma olmaktan uzaktır. Gerçi bugün Ankara Rad-

yosundaki program kıtlığına bir takım dış faktörler sebep olmuştur, fakat unutmamak gerekir ki. daha ortada bu şartlar mecvüt değilken Başkent Radyosu kendi isteğiyle birçok programını kaldırmış ve yazın dinleyiciye yalnız müzik vermeyi kararlaştırmıştır. Bunun gerekçesi de, "yazın dinleyicinin ciddî program dinlemeye tahammül edemiyeceği bütün dünya radyolarında yas aylarında programların kaldırıldığı" olmuştur. Bu düşüncenin ne kadar sakat olduğunu yabancı radyoların basılı programlarını inceleyenler bilirler. Ayrıca, Türkiye dinleyicisine yazın dahi öğretici, eğitici bir-iki program vermek zorunda olduğunu Radyo idaresinin düşünmesi gerekir. Bunu düşünemeyenler için "memleketin içinde bulunduğu şartlar"ı mazeret olarak ileri sürmek boşunadır. Bu şekilde düşünen bir Radyonun radyoculuk hakkında çok kıt bilgisi olduğu veya Radyoda program yapmaktan daha çok radyoculukla ilgisi olmayan işlerle meşgul olunduğu anlaşılmaktadır.

Gerçekten de, Radyoda "kendi asıl işinden başka bir takım işlerle meşgul olanlara rastlamak gayet kolaydır. Aslında bu gibi şahıslar kendi sahalarında birer kıymet oldukları halde, görgülerinden ve tecrübelerinden Radyonun da İstifade etmesini hiç düşünmezler ve bütün güçlerini ve çalışmalarını söz sahibi oldukları başka işler üzerinde teksif ederler. Bunun sıkıntısını çeken, ilerici bir hamle yapamayan ve her geçen gün gittikçe gerileyen de Radyo olur.

Radyo değil, oyuncak..

Başkent Radyosunda radyoculuk anlayışına göre değil de şahısların çalışma şartlarına, keyiflerine göre bir çalışma düzeni kurulmuştur. Bu düzenin mesleki görgüden daha çok şahısların kaprisine dayanması da Radyoyu bugünkü şikâyet edilen duruma getirmiştir. Evvelâ. Ankara Radyosunda aylardanberi iyi bir program yapılmadığı, dinleyicinin Radyodan istifade edemediği ortadadır. Halen yapılmakta olan programlarda ise kalite söz konusu değildir ve hiç bir yayının da dinleyici düşünülerek hazırlandığı ileri sürülemez. İşin tuhaf tarafı, Ankara Radyosunun bir duruma düşmesinden, Radyodaki sayısı son derece az olan programcıların sorumlu olmamasıdır' Yaz dolayısiyle programların azaltılması ileri sürüldüğü zaman, ya bu programcılardan bazıları yukarda söz konusu edilen kararın alındığı toplantılara katılamamışlardır, yahut da toplantıya katılıp, karara itiraz edan programcıları kimse dinlememiştir. Bu hatalı kararın ortaya çıkardığı menfi neticeyi gören Radyo idaresi önümüzdeki Ekim ayının sonunda yeni programlar hazırlamaya karar vermistir. Fakat bugüne kadar geçen zaman içindeki programların ücretleri önceden hesap edilemediği ve bir takım kimselere hesapsızca para ödendiği için Ankara Radyosu şimdi parasızlıkla karşıkarşıya gelmiştir. Haklı olarak programcılar bir takım programlar yapmaya çalışmaktadırlar ve bu programların sayısını da mümkün olduğu kadar yüksek tutmayı istemektedirler. Fakat idaresizlikten ve hesapsızlıktan doğan durum buna engel olmaktadır. Üstelik, Ankara Radyosu hiç bir zaman mâli yılın sonundan bu kadar önce parasız kalmamıştır. Paranın azalması sonucunda bugün Radyoda yayınlanan programların hazırlayıcılarına verilen ücretler kesilmiş, haber servisinde çalışan kimselerin aylıkları azaltılmıştır. Bu durumun ilgililer üzerinde yarattığı Üzüntüden ve birçok kimsenin kafasında beliren suallerden elbette Radyo idaresi sorumludur ve bu durumun "memleketin içinde bulunduğu şârtlar"la hiç mi hiç ilgisi yoktur.

Ah bu şarklılık'..

Radyonun bugünkü durumu için, kanun çıkmadan önce, bir takım mazeretler bulmaya çalışanlar ve eski idareciler için "şanslı" kelimesini kullananlar elbette Başkent Radyosunu haklı çıkaramıyacaklardır.

Daha kanun çıkmadan, ona buna, hem de kusurları gözönünde tutulmadan, bir takım yüksek pozisyonlar hazırlamak, ilerisi için pek ümit verici değildir. Kaldı ki, Radyo ve Televizyon Kanun Tasarısı oldukça iyi de hazırlanmıştır. Fakat kanun ne kadar iyi bir durumda çıkarsa çıksın, Türkiye Radyoları yine aynı düşüncelerle ve menfaat kayguları ile idare edilecekse, o zaman bu kanunun da hükmü kalmıyacaktır. Radyonun idaresini elinde tutanların, onun bunun tesiri altında kalmadan işlerini yürütmeleri, mevcut teşkilâtın son günlerinde; kendileri için herhalde faydalı olacaktır.

Tüli'den haberler

Eski devirde bütün spor kulüpleri, isim yapmış birer politikacıyı başkan yapmakla işlerini kolaylaştırırlardı. Hattâ meselâ, Medeni Berk Fenerbaaçe Kulübü başkanı olmuştu! Halbuki kendisi futbolden hiç de anlamazdı. Şöyle bir vak'a anlatırlar: Berk, birgün, sinemaya gider gibi maça gitmiş.

Güzel balerinler — Tiyatro mevsiminin başlamasına bir hafta kaldı. Başkent sanat muhiti birden harekete geldi. Provalara hız verildi. Tiyatro mevsimi bu yıl da hareketli geçeceğe benziyor. Bu arada Bale de revaçta olduğundan Devlet Tiyatrosunun genç balerinleri hummalı bir faaliyete giriştiler. Bu sezon Ankaralı , sanatseverler için sürprizlerle dolu.

tesadüf, santra yapılırken girmiş. İkinci haftayımda tekrar santra yapılırken yanındakilere, "Biz buradayken gelmiştik; çıkalım" demiş.

Uzun zaman futbol oynamış oldugu söylenen Tekel Bakanı Orhan Öztrak Beşiktaş Kulübünün başkanlığını nezaketle reddetti. Böylece ideal bir politikacı olduğunu bir daha göster-

Karayolları Personel Müdürü Bulut Göle, diğer üç müdürle birlikte, tet kik için uzun bir Avrupa gezisine çıkmışlardı. Yakında dönüyorlar. Kocasına çok düşkün olan Bayan Göle artık kıskançlık gözyaşları dökmeğe başladı.

Sağlık Bakanlığı eski Müsteşar Muavini Dr. Niyazi Göyün büyük oğlu, hollandalı bir kızla nişanlandı. Oğulları üzerinde pek titiz olan Bayan Emine Göv bu işe memnun oldu mu acaba?

C.H.P. Konya milletvekili Fakih Özlenin eşi ve çocukları İstanbuldan döndüler. Özlen de böylece yaz bekârlığından kurtuldu. Her ne kadar arasıra İstanbula gidiyorsa da Özlen, Ankarada uzun müddet yalnız yaşamanın mümkün olmadığı kanaatinde..

Devlet Bakanı Vefik Pirinççioğlu, Doğu illerimizdeki uzun bir tetkik gezisinden Ankaraya evvelki hafta Salı günü döndü.

Marmaristeki turistik tesisleri görmek üzere Güneye giden Gongür Altınışık, işlerini takip için Ankaraya geldi ve hemen uzun müddettir uzak kaldığı eşine ve çocuğuna kavuşmak üzere İstanbula döndü.

Geçen haftanın başındaki Pazar gecesi İstanbula giden THY na ait saat 21.00 uçağı, Fenerbahçeli oyuncuları götürdü. Uçak yolculuğundan hiç hazzetmiyen Lefter o akşam trenle dönmüş. Çocuklar epeyce yorgundular. Kıyafetleri de, bazıları çorapsız ayakkabı giyecek kadar itinasızdı. Bereket versin, onlardan başka bir tek kadın yolcu vardı uçakta!..

Dış ticaret mensuplarından Fahir Savran ve eşi üç aya kadar bir be-

bek beklendikleri için, ortalarda pek gözükemiyorlar.

•

Brüksel Turizm ve Tanıtma Bürosuna tâyin olunan eski Ajans Umum Müdürü Nail Mutlugilin oğlunun sünnet düğünü geçen hafta Cumartesi gecesi Kadıköyde Reks salonunda Yapıldı. Aile dostları ve tanıdıklarının bulunduğu düğünde Mutlugil, oğlunun şerefine oynadı.

•

Eski İran Kraliçesi Süreyya, bu hafta pazartesi günü bir Lufthansa uçağı ile Münihe hareket etti Maximillian Shell, kendisini otomobille alana kadar getirdi. Süreyya kimse ile konuşmadan aceleyle uçağa bindi. Fakat bir arıza yüzünden uçak usun zaman hareket edemedi. Bu müddet içinde uçaktan inmeyen sabık Kraliçenin yanına hiç bir gazeteciyi sokmadılar.

Ankarada, 1963 - 64 sinema mevsimine ilk olarak Büyük Sinema başladı. Pazartesi gecesi için bilet bulabilmek bir mesele oldu. Gişe önünde uzayan kuyruktan ancak 30-40 Kişi bilet aldıktan sonra "Bilet bitti" denildi. Anlaşılan, karaborsa ve sinemacıların tanıdıklar» yer ayırtma meselesi yeni senenin ilk günüyle birlikte gene başladı. Gece de, mükerrer verilen biletler yüzünden çıkan münakaşalar seyircileri uzun zaman rahatsız etti. Neticede iskemle ilâvesiyle mesele hâl yoluna girdi.

Belediyenin kulakları çınlasın!

Film pek de güzel olmamakla beraber, ilk gece bulunmak isteyenler sinemayı doldurmuşlardı.. Dışarda bulunan Ankaralılar mevsim icabı Ankaraya döndükleri için, gözlerin alışık olduğu hemen herkesi sinemada görmek mümkündü. Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin, eşi ve çocuğu ile gelmişti. Dr. Şinasi Kıpçak ve eşi, Dr. Hayati Sergen, Dış ticaretten Selçuk İnan yalnız olarak gelmişlerdi. Çoktan Deri ortalarda görünmeyen yeni damat, Raybank Umum Müdürü Ferit Nazmı Gürmen ve eşi, Orhan Eren de sinemadaydılar.

Geçen hafta Perşembe akşamı, Gar Gazinosunda bir nişan töreni yapıldı : Eski Basın-Yayın Genel Müdürü Bekir Tünayın küçük kızı Işıl Tünay, Karayollarından bir mühendisle nişanlandı. Her iki tarafın ailesinden başka kimse yoktu masalarında. Işıl ve Yalçın çifti birbirlerine çok yakışmışlardı. Tünayın öbür kızı Aysu da nişanlı. İkinci defa kayınpeder olmak, Bekir Tünayı bakalım biraz yaşlandıracak mı!..

O gece, gazinonun emniyeti tamamiyle yerindeydi. Zira, Emniyet Müdürü Sulukioğlu, maiyetindeki bütün müdürleri almış gelmişti. Diğer bir masada. Kurucu Meclis üyelerinden Rıfat Çini ve bir yakın arkadaşı, iki genç hanımla oturuyordu.

Havalar iyice serinledi. Artık Ankaralı hanımlar yeni enerji ile sosyal faaliyetlere başlıyorlar. Evvelâ Hacettepe Gönüllüleri, yeni yılda da faal olarak çalışacak üyelerini tesbit için evlere birer yazı gönderdiler. Sonra, Çocuksevenler Derneği ilk aylık toplantısını Türk-Amerikan Derneği binasında yapacağını bildirdi.

Geçen hafta evlenen Erdoğan Ulusla Biricim Ulus, birkaç gündür kalmakta oldukları Çınar Otelinden ayrıldılar ve bu Sah günü uçakla hareket ettiler.

Haftanın başında, pazar günü, Halkevleri Genel Merkezinde toplanan, Metin And, Orhan Asena, Lûtfi Ay, Mahir Canova, Ceyhun Atuf Kansu. Haldun Marlalı, Özdemir Nutku, Turgul Özakman, Ergun Sav, Ömer Atilâ Savdan müteşekkil Seçiciler Kurulu, Halkevlerinin Şinasi Etendi adına bir perdelik oyunlar için koyduğu ödülü Güngür Dilmenin "Canlı Maymun Lokantası" adlı oyununa verdi.

Ömer Seyfettin adına konulan küçük hikâye ödülü için ise, ayrıca kurulan seçiciler kurulu ödüle lâyık bir hikâye seçemedi.

Bu kış sezonu İstanbul yeni bir gece kulübüne daha kavuşuyor. Son yılların moda gece kulübü olan Reşatın sempatik şefgarsonları Ertuğrul ve Selçuk Kahraman kardeşler Şişlide yeni bir lokal açıyorlar. Hoş bir şekilde dekore edilen bu yeni gece kulübünde, geçen kış bir hayli sükse toplayan Ertan Anapa söyliyecek

Yeşilköy Çınar Otelinin başahçısı Necip Ertürk, Kıbrısta yeni yapılan büyük bir otelin açılışını organize ettikten sonra İstanbula döndü. Necip Usta kendisine yapılan parlak tekliflerin hepsini reddetmiş.

Kutsi Beğdeş, yakında çıkacağı Amerika ve Güney Amerika, seyahatine hasırlanıyor. Bu arada Brüksele de gitmesi muhtemel.

SOSYAL HAYAT

Kadınlar

Belediye seçimlerinde kadın

Siyah saçlı, zarif, genç kadın, elindeki Belediyeler Nizamnamesini AKİS muhabirine göstererek :

"— Yabancı memleketlerde birçok ferlerde erkekler, belediyelerdeki hizmet ödevlerini çoktan kadınlara terketmişlerdir" diye söze başladı

Sonra şöyle devam etti •:

"—Çünkü belediyelerin ödevlerini incelediğimiz zaman göreceğiz ki, bu ödevler daha çok kadınları ilgilendiren ve gerek yaşadıkları hayat icabı, gerekse yaradılış bakımından onlara çok yakın olan ödevlerdir. Meselâ, umumi yerleri tanzim etmek ve bunların temizlikleriyle -meşgul olmak belediyelerin 1 numaralı. Ödevleri arasındadır. Lokanta, otel, plaj, iskele, sokak, meydan, pazar yerleri gibi yerlerin temizliği ve tanzimi kadın gözü ile bambaşka bir mâna alır. Kadınlar, yüzyıllar boyunca temizlik ve tanzim işleriyle uğraşmışlardır. Bu konuda bir erkeğin göremediği eksiklikleri derhal görür, buna derhal, en pratik çareyi bulabilirler.

Temizlik Ve tanzim işi yanında belediyelere düşen en önemli bir ödev de yiyecek ve içecek maddelerinin kontrolü fiyat tanzimi, et, süt, yağ, zeytinyağ. peynir gibi başlıca gıda maddelerinin narha tâbi tutulmasıdır. Kadın zaten günlük hayatı icabı tam bu işin içindedir. Ev kadınının başlıca ödevi çarşı ve pazarı dolaşmaktır. Belediye memurlarını kolaylıkla atlatabilen esnaf, temizlik ve. titizlik konusunda kadının kolayca gözünü boyıyamıyacaktır.

Kadın yalnızca çarşı ve pazarı, onun bütün inceliklerini bilmekle kalmaz; hayatı icabı bütün gün, eşinin dostunun, komşusunun bu konudaki dertlerini dinler. Kadın ekonomik ve sosyal bütün meselelerin içindedir. Bu meseleler içinden masa başına gittiğinde, elbette ki bu meselelere daha büyük bir vukuf ve daha büyük bir ilgiyle eğilecektir.

Belediyeler aynı samanda mürebbiye, sütnine, hizmetçi, ahçı ve muhtelif müesseselerde çalışan personelin yaş ve sağlık durumunu incelemekle görevlidirler. Kimsesiz çocukları korumak, yaşadıkları küçük şehirlerden, köylerden kaçarak büyük şehirlere gelip serseri bir şeklide sokakta dolaşan gençlere iş bulmak, bazılarını memleketlerine geri çevirmek, tahsil ve terbiyeleriyle meşgul olmak; fakirlere ilâç, hastahane, hekim bulmak da gene belediye Ödevleri arasındadır."

Genç kadın bir an sustu, sonra AKİS muhabirine dikkatle bakarak devam etti.

"— İşte bunun içindir ki kadın, özellikle İngiltere ve Fransada, belediye hizmetleri için erkeğe tercih edilmekte ve bu sahada büyük başarı kazanmaktadır. İngilterede bir kasaba vardır. Bu kasaba, yüz yıldır belediyesinde hiçbir erkeğe ödev vermemiş olmakla övünür. Belediye başkanı dahil, bütün memurlar kadındır ve bu kasabanın belediye işleri saat gibi işlemektedir."

Olay, geçen hafta İstanbulda, Eminönündeki bir yazıhanede geçti. Genç kadın avukat Solmaz Belüldü. Solmaz Belül, C.H.P. Kadın Kolları Şişli ilçesi Başkanıdır. Kadın Kollarının Belediye seçimlerine mümkün mertebe fazla aday koyması, ve memleket için hayırlı bir teamülün yerleşmesi için bir kampanya açılmasına karar veren teşkilâtın bir üyesi olup, bu konuda bit seminer hazırlamaktadır.

Av. Solmaz Belül
Müekkili pek çok

Kadının daha çok vakti vardır.

Avukat Solmaz Belül elindeki notları bıraktı. Biraz düşündü ve tekrar konuşmağa başladı:

"— Öyle zannediyorum ki, -kadının, herşeye rağmen, erkekten daha çok vakti vardır. Yüksek tahsil yapmış pek çok ev kadım bugün dışarıda bir ödev yapmamaktadır., Belediyelerde hizmet mukabili alınan para bir geçim parası olamıyacak kadar az olduğuna göre, erkeklerin çoğu bu ödevi ikinci bir iş olarak, âdeta fahrî bir iş olarak ele almaktadırlar. Halbuki başka, bir işi olmıyan ev kadını için bu, canla başla ve bilerek, anlıyarak yerine getirilecek bir ödev olacaktır.

Birçok ileri toplumlarda kadınlar, politika sahasında eğitici, bir rol oynayıp kitlelere hitap etmekle beraber, büyük millet meclislerine büyük miktarda girmemektedirler. Çünkü kadınların yaşadıkları hayat, ey kadınlığı, çocuk yetiştirme ödevi, onları memleket çapındaki faal politika hayatından uzak tutmaktadır. Fakat buna mukabil, kadınlar, yaşadıkları şehirlerin belediye işleriyle çok yakından ilgilidirler ve bu sahada faal olmakta, ödev kabul ederek faydalı olmaktadırlar.

Belediyelerin başarılı işler yapabilmeleri herşeyden önce halk içindir.

Kahvehaneler ve ev ziyaretleri

Yurdun muhtelif bölgelerinde göze çarpan müşterek şey, kahvehanelerde taraf elan zaman ve insan gücüdür.

Son hafta içinde, çıktığım ufak bir yurt gezisinde Sakaryada, İstanbulda, Kırklareli, Çanakkale ve Kocaelide, köyde, kentte hep bu insan enerjisinin mezarı olan kahvehanelerle karşılaştım. Genç, ihtiyar, herkes iskambil oynuyor, zar atıyordu. Oynıyacak kadar parası veya faaliyet gücü anlar ise bir kenarda saatlarca çöküp kalıyorlar, gelen geçeni veya Oynıyanları seyrediyorlardı. Birçok kimselerle bu konuda konuştum. Ama doluda bazı kahvehanelerde yüzlerce, binlerce liralık kumar oynandığını öğrendim. Gene öğrendim ki, memleketimizde, özellikle küçük şehir ve kasabalarımızda kahveye gitmeyen erkek hemen hemen hiç yok gibidir. Öğrenci bile tatilinin büyük kısmını bu kahvelerde geçirmekte, iskambil oynayarak zamanı öldürmeye çalışmaktadır.

Bu, gerçekten acı gir, olaydır. Çünkü bugün ileri toplumlarda insanlar Öyle bir çalışma hızı içindedirler ki, 24 saat onlara yaşamak için yetmemektedir ve insanoğlu bugün her geçen saniyeyi değerlendirme çabası içinde korkunç bir çalışma yarışma girişmiştir. İşte böyle bir zamanda kalkınma isteği içindeki memleketimizde, iş saatlarında kahvelerin tıklım tıklım olması, doğrusu acınacak birşeydir.

Ancak bugün bu dâvanın da derinliğine inmek ve gerçek sebebini bulmak zorundayız. Dünyanın her yerinde insanlar çalışına saati haricinde oturup dinlenecek, eğlenecek yerler ararlar. Ama bu yerlere kadın - erkek hepberaber gidilir. Bizde kahveleri bu olumsuz hale getiren, onları bir miskinler tekkesine çeviren şey, toplumumuzda kadınla erkeğin ayrı ayrı yaşamasından doğmuştur. Erkeğin kahvesi varsa, "kadının da ev ziyaretleri vardır. Özellikle küçük şehirlerimizde ve kasabalarımızda kadınlar ömürlerini bu ev ziyaretlerinde geçirirler. Kadınlar daha çalışkandırlar. Ellerinde daima bir işle giderler bu ziyaretlere. Birbirlerine bilmedikleri şeyleri öğretirler, konuşur, dertleşirler. Ev ziyaretlerini faydalı toplantılar haline sokmak ve "ev ekonomisi kulüpleri" şeklinde tanzim etmek mümkündür.

Ancak, hepsinden iyisi ve derhal yapmaya mecbur olduğumuz birşey, gençlerimizi ve aileleri kız - oğlan, kadın - erkek hep beraber yaşamaya hep beraber eğlenip, dinlenmeye alıştırmak ve yüz yıllatın geleneklerini ve göreneklerini yıkmaya çalışmaktır.

Gene bir seyahatim sırasında, Çanakkalede tanıdığım bir yaşlı erkek "Yeni evlendiğimiz zaman yakınımızda bir Halkevi vardı. Eşimle sık sık oradaki danslı çaylara giderdik. Bunu hoş görmeyen anne ve babamıza da, akrabaları ziyarete gittiğimizi söylerdik" diye anlattı

Şimdi bu sözleri söyleyen adamın 20 yaşında bir öğrenci oğlu var; kışlara sokulamıyor, kahvede iskambil oynuyor ve bu arada sokaktan geçen kadınlara da gözuçu ile kaçamaktan bakıyor.. Bu gençleri Halkevleri gibi teşek küller içinde toplamak tarttır. Kıs - erkek hep beraber oturup kalkmasını, beraber yaşamasını, beraber çalışıp, beraber eğlenmesini, spor yapıp dinlenmesini öğrenmelidirler. Bütün enerjimizi, çalışma gücümüzü çeken ve tüketen kahvehane ve ev ziyaretleri ancak o zaman normal bir hadde düzecektir. Yoksa, bu sosyal eğitimi yapmadan kahvehanelere zoraki kitaplık koyarak dâvayı halledenleyiz. Bugün, toplum olarak biz. zamanı yaşamıyor, onu öldürüyoruz!

Jale CANDAN

ligine dayanır. Kadın teşekküllerinin ev kadınlarının belediyelere yardımcı olmaları şarttır. Bu karşılıklı yardımlaşmayı sağlıyacak ve halkla irtibatı kuracak olan herşeyden evvel çevrede iyi etkiler yapmış kadınlardır. Bunları bulmak ve belediyelerde ödevlendirmek siyasi partilere düşen, başlıca, bir ödevdir. Kadınların, siyasi olsun olmasın, bütün teşekküllerde çalışan Kadınların bu konuda elbirliği yapmaları ve bunu bir teamül olarak, memlekete yerleştirmeleri çok faydalı olacaktır."

T İ Y A T R O

istanbul

Arenada yeni kadro

Geçen. yıl "Übü" ve "Aslan Asker Şvayk' gibi sosyal hiciv oyunlarıyla geniş bir ilgi toplamış olan Arena Tiyatrosu, bu yıl, yepyeni Dır kadro ve repertuyarla İstanbul seyircisinin kargısına çıkmaktadır. Çoğunluğunu amatör oyuncuların meydana getirdiği bir avant-garde'ci ekip yerini Devlet Tiyatrosundan ve Konservatuvarından gelen, meslek formasyonu sağlam, genç. kuvvetli bir oyuncu topluluğuna bırakmıştır. Topluluğun başında Devlet Tiyatrosunun en güçlü komedyenlerinden biri olan Yıldırım Önal vardır. Onun yanısıra, gene Devlet Tiyatrosunda, Ankara Meydan Sahnesinde ve geçen mevsim Saint Alpago topluluğunda başarılı roller oynamış olan Üner İlsever, geçmiş yıllarda Küçük Sahnenin ve Oraloğlu topluluğunun en kuvvetli oyuncularından Sadri Alışık; Şehir Tiyatrosunun eski ve henüz unutulmamış jetine premier'lerinden Muzaffer Asları; çeşitli topluluklarda ve beyaz perdede güzel başarılar kazanmış olan Çolpah İlhan gelmektedirler. Daha sonra da Konservatuvarlı gençler: Bilge Şen. Erhan Gökgücti, Türker Tekin Alp Oyken, Eren Güney, Sezer Sezgin, Aysel Dinmez...

Arenacılar üç oyunla birden mevsime girecekler, biri yedekte kalmak üzere ikisini münavebe ile oynıyacaklardır. Bu oyunlar sırasıyla şunlar olacaktır: Bernard Shaw'dan "Sezarla Kleopatra". Aristide Breal'den "Büyük Kulak" ve Camoletti'den "Boeing. Boeing".

Büyüyen Küçük Sahne

Küçük sahne, yeni mevsime 28 Eylülde girecektir. Hem de yalnız kadrosunu yenilemiş olarak değil, sahnesini de...

Sahne, bir sıra koltuk feda edilerek - özel bir teşebbüs için küçürmenemiyecek bir fedakârlık - öne doğru büyütülmüş ve bazı oyunlar için sorunlu olan derinlik sağlanmıştır. Şimdi bu sahnede Cezzarlar topluluğu daha kalabalık, daha değişik dekor istiyen, çok tablolu oyunları da oynayabileceklerdir. İlk örneği de meydanda: Küçük Sahnenin büyüyen sahnesi perdesini Shakespeare'in "Othello" suyla açacaktır.

Kadroya gelince: başka sahnelere geçen oyuncuların yerine, Genco Erkal, Erol Günaydın, Ani Şahnazar, Çetin İpekkaya gibi Arena ve Dor-

Yıldız Kenter

Usta II

men topluluklarından Cezzarlara geçmiş değerli sanatçılar vardır." Bunların başında Genco Erkal ile Erol Günaydın önemli denemeleri ve dönemeçleri üstün başarıyla aşmış, istanbul seyircisini kendine bağlamasını bilmiş gerçek şöhretlerdir. Buna bakarak Küçük Sahnenin, uğramış olduğu kayıpların üstünde kazançlar sağlamış olduğuna hükmolunabilir ve, sadece Gülriz Sürüri - Engin Cezzar - Genco Erkal - Erol Günaydın adlarını afişlerinde yanyana getiren bir topluluktan olağanüstü yaratışlar beklenebilir.

"Othello"bu konudaki umutların Ophelia'nın akbetine uğrayıp uğramıyacağını belli edecektir. Ama 400. doğum yıldönümü 1964 Nisanında kutlanacak Shakespeare'i 1963 ün Eylülünde kutlamıya kalkacak kadar acele etme lüzumu var mıydı? Her halde Cezzarlar mevsime Shakespeare'le girmekte bir defa olsun Şehir Tiyatrosu başrejisöründen önce davranmış olmanın keyfini tatmak istemiş olacaklar...

Kent Oyuncuları

Rockfeller Vakfı hesabına bir dünya tiyatro turuna çıkmış olan Kenter kardeşlerin yeni mevsime geç girecekleri tahmin edilirken, gazetelerde çıkmıya başlıyan ilânları, sahnelerine dönmekte ve diğer özel tiyatrolarla beraber perdelerini açmakta gecikmiyeceklerini göstermektedir.

Kent Oyuncuları topluluğunun, gene Dormen Tiyatrosunda, başlıyacak oyunları, ilk ağızda, geçen yaz turnesinde, İzmirde çıkarıp Ankarada oynadıkları "Derya Gülü" olacak Bilindiği gibi eser, "Nalınlar" yazarı Necati Cumalının yeni bir oyunudur ve vakası Akdeniz kıyılarımızda; küçük bir balıkçı kasabasında, hayatlarını denize bağlamış insanlar arasında geçmektedir.

Müşfik Kenterin sahneye koyduğu "Derya Gülü" nde başrolleri Yıldız Kenter, Şükran Güngör ve Mişfik Kenter oynamaktadırlar.

Şehir Tiyatroları

İstanbul Şehir Tiyatrosu, yeni mevsime, ikisi geçen kış mevsiminden, biri Hisardaki yaz temsillerinden kalma üçü de bu mevsim başı sahneye konulmuş altı oyunla girmektedir.

şehir Tiyatrosu bu mevsim başlarına doğru bir tehlike atlatmış son yıllarda çalışmalarına bir hayli çekidüzen vermiş olan Muhsin Ertuğrulun başrejisörlükten istifa ederek ayrılacağı söylenmiştir, Ama, sonradan, müessesenin kıdemli sanatçılarından kurulu İdare Heyeti ile kendi tutumu arasında başgösteren uyuşmazlıktan doğduğu anlaşılan buhranın giderildiği ve başrejisörün yarinde kaldığı anlaşılmıştır. Muhsin Ertuğrulu ve sanat politikasını bilenler, bu münasebetle, birkaç yıl önce Edebi Heyetin lâğvedilmesiyle neticelenen buna benzer bir uyuşmazlık olayını hatırlıyacaklar ve bundan sonra İdare Heyetinin de, lağvedilmece bile, etliye sütlüye pek kanşamıyâcak hale gelmiş olacağına hükmedecеklerdir. Böyle olması da belki müessesenin lehinedir, çünkü hemen hepsi elinden tutup sahneye çıkardığı sanatçılardan kumlu bir İdare Heyetinin, Muhsin Ertuğrul varken, işleri bildiği gibi idare etmeğe kalkması fayda yerine zarar verebilir. Hele bu ile yetin, başrejisörün müesseseden ayrıldığı yıllar, işleri nasıl "idare" ettiği düşünülürse... Bu konuda asıl üzerinde durulması gereken nokta başrejisör bir gün - şu veya bu sebeple - gerçekten gidecek olursa Şehir Tiyatrosunun ne olacağıdır.. Zira, bu yıl 50 yaşını dolduracak olan Şehir Tiyatrosunu, en azından, otuz yıl yönetmiş olan başrejisör sahneye belki çok adam çıkarmış, ama yerini doldurabilecek tek adam yetiştirmemiştir. İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosunun geleceğini emniyete almak istiyorsa, yarın mutlaka kendini doyuracak olan bir ihtiyacı şimdiden düşünmeli, tedbir almalıdır. Bu da şimdiden bilgili, tecrübeli gençlere imkân, bilhassa yetki vermekle olur.

SU
DAMLAYA DAMLAYA GÖL
UFAK TASARRUFLARINIZDAN İSE
SERVET OLUR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
1000
UĞUR K.

1 Kitap okudum

Adı : "Sanayi Bakanı Çelikbaşın rejime, hukuka ve memleket menfaatlerine aykırı tutumu."

Yazarı : Muammer Aksoy

Baskı : Sevinç Matbaası, 1988 Ankara, 307 sayfa 15 lira.

Konu : Türkiyede bugüne kadar pek çok konuda pek çok kitap yazılmıştır ama, Muammer Aksoy'un "Sanayi Bakanı Çelikbaşın rejime, hukuka ve memleket menfaatlerine ayları tutumu" adlı kitabı gibisi yazılmamıştır. Aksoyun kitabı açık bir ithamnamedir. Bir ithamnamedir ama, şimdiye kadar Türkiyede görülen ithamnamelerden çok ayrı bir özellik taşımaktadır. Türkiye şarkın biraz fazlaca göbeğinde olduğundan, Türkiyede ithamlar hep ya fısıltı halinde, ya da arkadan, itham edilen kişi iktidardan devrildiğinde, hattâ daha iyisi, sesi sedası çıkmayacak zamanda yapılır. Aksoy ise tam tersini yapmış: Çelikbaşı itham etmek için iktidardan düşeceği, hatta partisinin iktidardan düşeceği zamanı beklememiş. Tam aksine, Bakanın, iktidarının zirvesinde bulunduğu bir zamanda açıkça karşısına geçmiş. Kitabında bir, üç, beş değil, yüzlerce, binlerce belge vererek, hem de resmi belgelerle, sözüne yüzde yüz güvenilir kişilerin zabıtlara geçmiş sözlerini naklederek diyor ki, "sen rejime aykırı davranıyorsun, sen hukuku tanımıyorsun, sen memleket menfaatlerine aykırı bir tutum takip ediyorsun. Böyle bir adam iktidar makamında oturmamalıdır. İstifa etmelidir, o latif a etmez ise, onu tutanlar kolundan tutup atmalıdırlar."

Kitabın konusu ve özeti, bu!..

Kitabın ikinci özelliği; bir zamanların DP. milletvekili ve İşletmeler Bacam, bir zamanların ispat Hakkı şampiyonu, Hürriyet Partisi kodamanlarından Burdur milletvekili, daha sonra da CHP Burdur milletvekili ve nihayet Sanayi Bakanı Çelikbaşın bilinmeyen bazı özelliklerinin türk kamu oyuna gene en bilimsel şekilde duyurulmasıdır. Meselâ, mektuplarının altına bile "Prof." ünvanını koymayı ihmâl etmeyen Çelikbaşın bu sıfatı hakkında Aksoyun yaptığı araştırmadan elde edilen sonuç şu: Çelikbaşın tek sayfalık profesörlük tezi, tek sayfalık doçentlik ve doktora tezi, iktisadî, içtimai, malî veya hukuki alanda herhangi bir kitabı veya broşürü yahut herhangi bir alanda herhangi telif bir broşürcüğü yoktur. En utun makalesi 16 sayfadır ve sağda solda yayınlanan bütün ilmi yazılarının toplam sayfa sayısı da 57 dir!..

Gene Aksoyun yaptığı incelemelere göre Çelikbaş, ne profesörlük, ne doçentlik ne de doktora imtihanı geçirmiştir. Bunlara karşılık, DP devri milletvekilliği ve bakanlığı zamanında Anayasaya aykırı ve antidemokratik olduktan, rejimi yıkıcı mahiyette bulundukları mahkeme ilâmı ile sabit on kanunun teklifçisi ve sözcüsü olmuştur. Yerli ham petrolü yabancı petrolün esiri etmiş, bakanlığındaki yüksek memurları uydurma gerekçelerle işinden atıma, Danıştay kararlarını hiçe saymış, dinlememiş, bütün ömrü boyunca demagoji yapmıştır.

Sonuç : Eşi az bulunur bir medeni cesaret Örneği veren Muammer Aksoy, şimdiye kadar bir örneği daha bulunmayan koskocaman kitabını, bugün bu memleketin kaderi üzerinde söz sahibi olan bir Bakam kamu oyuna iyice tanıtmak için yazmış. Muhakkak ki bu kitap yayınlandığı günden bu yana pek çok kişi tarafından büyük bir merak ve zaman zaman kahkaha, zaman zaman da yüz buruşturma içinde okundu. Ama öyle anlaşılıyor ki, asıl okuması gerekil iki kişi tarafından okunmamış: Başbakan İnönü ve Çelikbaş! Zira bunlardan hiç asa çıkmadı...

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN

Sinema

Ankarada yeni sinema mevsimi, bu hafta iki sinemanın takdim ettiği iki yeni filmle bağladı. Bu arada eskiler de, gene ayni minval üzere, seyircinin önüne temcit pilavı gibi sürülmekte berdevam. Bu yüzden Ankaranın iki sineması — Ulus ve Büyük Sinema — birden seyirci hücumuna uğradı. Sıcak geçen bir yazdan sonra Ankaralıların sinemaya susadıktan anlaşılıyor.

Yıldırım Harbi : Van Johnson'un biz kurdelâsı. Artık unutulmağa yüztutan Alman Harbiyle ilgili bir macera. Ama rahatça seyredebilecek cinsten. Almanların mağlûp olmalarına yakın kurdukları bir teşkilât var. Amerikan eğitimiyle yetişmiş komando birlikleri, Müttefik hatlarına sokulacak ve moral harbiyle sabotaj atbaşı gidecek. Van Johnson, bir alman generalinin oğlu. Amerikada yetişmiş, vatanına ve Führerine bağlı. Bir sıra harp oyunu. Amerika üniformasıyla amerikalılara oyun oynayan alman komandolarının sonu. Sinema severlere salık veririz.

Gizli Yollar : Bazı filmler vardır, rahat rahat seyredilir, fakat sonra, sinemadan çıkılınca akılda hiç bir şey kalmaz. İşte "Gizli Yollar" da böyle bir kurdela. Richard widmark'ın be ceriksiz ve kalitesiz bir oyunu. Macaristan ihtilâline tekaddüm eden günlerde bir ihtilâl liderini Macaristandan kaçırmağa çalışan profesyonel bir casusun macerası. Ne de olsa yeni filmdir, eğlenmek isteyenlere, heyecandan hoşlananlara özellikle salık veririz.

S İ N E M A

Filmler

Bir artı, bir eksi

İki yıl öncesi fransız Yeni Dalgacıları arasına karışan Jean Becker, ilk filmi "Un Nomme Lo Rocca - Parmaklıklar Arasında" yı çevirmeye başladığında yirmiyedi yaşındaydı ve bu yaşın bütün heyecanlarını, bağlılıklarını ve coşkunluklarını da içinde taşıyordu. "Un Nomme La Rocca - Parmaklıklar Arasında" gerçi Jose Giovanni'nin bir romanından alınmıştır ama, film boyunca işlenen tek ana tema dostluk, çokluk Remarque veya İstrati romanlarında rastlanan güçte ve hattâ yer yer daha da ileri götürülerek, bir çeşit destan havasına, büründürülmektedir.

Romancı Giovanni ile rejisör Becker'in ortaklaşa yazdıkları senaryoya göre olay, iki kişi arasında. La Rocca (Jean-Paul Belmondo) ile Ade (Pierre Vaneck) arasında geçmektedir. Ade, bir cinayetten sanık olarak tevkif edilmiş, başı derde girmiştir. La Rocca, arkadaşını bu zor durumdan kurtarmak ve gerekeni yapabilmek için büyük şehire gelir, Ade'nin münasebet kurduğu kişilerle temasa geçer. Bunların arasında Ade'nin metresi (Beatrice Altariba) - ki sonradan La Rooca'nın da metresliğini yapacaktır - ve kızkardeşi de (Christine Kaufmann) vardır. La Rocca, gerçekte ve seyircinin de beklediği gibi, bir polis hafiyesine yaraşır soydan çalışmayla katilin ardına düşmez. Kısa bir araştırmadan sonra katilin bir kumarhane işleticisi olduğunu öğrenir ve hemen hesaplaşma yoluna gider. Katili öldürür ve zorbalığının bedeli olarak da ölenin işlerine el koyar.

Hikâyenin buradan sonrası biraz çapraşıktır. Çapraşıktır, çünkü senaryocu ile rejisör, iki arkadaşın gelişen dostluklarını işlemek yerine La Roeca'nın yeni çevresi - Marsilya batakhaneleri, serseriler, kumarcılar, kötü kadınlar, haraç yiyen kabadayılar - ve bu çevre ile kolayçacık bağdaşıveren yanını seyirciye vermeyi tercih ederler. Oysa bu, başlarda düzenli bir şekilde akan hikâyenin önüne gereksiz bir baraj kurmakta ve hikâyeye yön değiştirtmektedir. La Roeca'nın geliş nedeni ve gerçek dayanağı, haraç yiyen kabadayılara ders vermek ve bar işleten kötü kadınlara gereksiz fiyaka satmak değildir.

Fakat beklenmedik bir anda -belki de bu gereksiz ayrıntılar yüzünden - La Roeca'nın da başı derde girer. Üç kişiyi öldürür ve savunma durumunda oluşuyla yedi yıla hüküm giyer. Asıl hikâye ve Becker'in dostluğa destanlaştırma çabası da bundan sonra başlar.

Dostluğa Övgü

Gerçek de budur. La Rocca, arkadaşı Ade'nin de içinde bulunduğu ceşı çıkması, cezalarının tecilini sağlamak amacıyla mayın sökücülüğüne gönüllü yazılması hep bu dostluk adımadır ve onunla beraber olup dostluğu sürdürme' tutkusundan İleri gelmektedir.

Yine Ade'nin La Rocei adına kendini ateşe atması ve bir. kolunu kaybetmesi de bu dostluk uğrunadır. Mayın sökücülüğü bir çeşit ölümle oynamak demektir. Küçük bir yanlış hareket, gönüllüyü havaya uçurur, yanlışlığı hayatıyla ödetir. Arama sırasında bu gibi yanlışlıklar birbirini kovalar Hükümlülerin sinirleri gerginleşir, yaşamak işkence halini alır, ölüm bir kurtuluş gibi gelir. La Roeca'nın böy-

Dirk Bogarde ve Genevie Page : "Sonsuz Şarkı" da

Yavan bir "konser filmi"

zaevine gönderilir. Rejisör Becker, cezaevi bölümlerinde, Teni Dalga akımı içinde hiç bir rejisörün gösteremediği güçlü bir gerçekçilikle cezaevi re hükümlülerin yaşayışlarına eğilir, bu toplum kurumunu ve içinde olup bitenleri gün ışığına çıkarır.

Cezaevi ve cezaevi gerçekleri konusunda Becker'in başarısı gerçi bir Jules Dassin'in "Brüte Force - Vahşi Kuvvet'i, ya da Andrg Cayatte'in "Nous somme tous des assassins - Hepimiz Katiliz'indeki başarısına oranla daha zayıftır, fakat bunun yanı sıra Becker, karşı karşıya getirdiği Ade ile La Rocca'da, meselâ, Adrien Zografiy ada Köster ile Lohkampt arasındaki gittikçe yücelen bir dostlumu işlemeye başlar. La Roeca'nın, Ade'ye hücrede, işkence eden zindancıya karle bir bunalım anında, Ade, mayınını kendisi sökmeye koyulur ve havaya Uçar, kolunu kaybeder.

İki arkadaş cezalarını tamamlarlar ve mayınlarla mayın işkencesinden kurtulurlar. La Rocca, Ade'nin kızkardeşiyle evlenir. Yeni hayatlarım kurma yolunda bir çiftlik satın almak isterler, fakat paraları yoktur. Ade, kızkardeşinin mutluluğundan çok, arkadaşı La Roeca'nın mutluluğu için, eski bir yakınını ziyarete gider ve zor kullanarak ondan gerekli parayı alı?. Ama bu arada, arkasından hemen adamları saldırtan eski dost, bunu Ade'ye hayli pahalıya ödetir. Gelenlar, La Roeca'nın da işe karışmasıyla Ade'nin kızkardeşini öldürürler ve kaçarlar. Az sonra çiftliği satın almış olan Ade çıkagelir. La Rocca, bütün suçu

Ade'de bulur. Bu andan itibaren, iki eski arkadaş arasındaki köklü dostluk, birdenbire yıkılır ve tuzla buz olur. La Rocca'nın karısı, Ade'nin de kız-kardeşinin mezarı başında ayrılırlar ve bir daha birbirlerini görmemek üzere her biri bir yana gider.

Jean Becker adında biri..

Jean Becker'in "Un Nommâ La Rocca - Parmaklıklar Arasında" ilk filmidir. Bu itibarla ilk filmini yapan her rejisör gibi, ufak-tefek sinema kusurları olacaktır ve vardır da Fakat bu kusurları acemiliğin verdiği buruk, bir tad taşımaktadır ve yer yer ustalarda bile rastlanmayan bir güzelliğe erişir. Becker'in Yeni Dalgacılarla tek bağışık yanı. gözüpekliği ve ataklığıdır. Üslûp olarak daha çok Robert Aldrich biçimciliğini sürdürmektedir. Becker'in biçimciliği kuru bir tekniğe dayanmıyor. Tam tersi, Becker, biçimi öz ve duyarlıkla bir arada pürütme çabasındadır. Bu çabasında tanı bir başarıya ulaşabiliyor mu? Hayır. Bazan biçim uğruna duvarlığı, bacan da beriki için ikinciyi harcayıp geçmekten çekinmiyor.

"Parmaklıklar Arasında"nın sinematografik tersliği, bazı bilinen kuralların hiçe sayılmış olması, seyirciye hikâye anlatımı içinde noktalama işaretlerinin verilmemesi, normal bir sinema seyircisi için filmi- güç anlaşılır bir duruma sokuyor. Becker, bütün bunları gereksiz bulmuş olabilir. Ama yığınlar için yapılan sanatların bir kolu olan sinemada rejisör, çoğunluk yerine aydınlar azınlığı için film yapmaya kalktığı an, filmi yerine kendi terse düşüyor demektir. Genç sinemacı Becker'in durumu budur. Gelecekte ne olup ne biteceği de ikinci filmindeki- tutumunun ne olacağına bağlıdır.

"Sonsuz Şarkı"

Ünlü besteci Chopin'in hayat hikâyesini anlatan "A Song To Remember - Unutulmaz Şarkı", gösterildiği ülkelerde umulmadık bir ilgiyle karşılanmış ve rejisörü Charles Vidor'ı Hollywood'lu rejisörler arasında birinci plâna çıkarmıştı. Tabii bu birinci plâna çıkış, "iş filmleri yapma" konusundaydı ye nâçar kalıp yanılma sonucu Hemingway'in "A Farewell To Arms- Silâhlara Veda'yı Vidor'a emanet eden yapımcı Selznick, filmi, Vidorın nasıl yüzüne gözüne bulaştırdığını görmüş ve yıkılmıştı.

"Song Without End - Sonsuz Şarkı" yine bir ünlü bestecinin, List'in hayat hikâyesini işlemektedir. Rejisör, bu tür filmlerde bilirkişi sayılan Charles Vidor'dur. Chopin filmi "A Song To Remember - Unutulmaz Şarkı" nın ilgi görme nedenleri arasında, aslında bestecinin hayat hikâyesinin çok renkli oluşu ve seçilen müziklerin de son derece yumuşak ve "popüler" olmalarındaki isabetten öteye geçmiyordu. "Song without Bud-Sonsuz Şarkı"-nın kahramanı List'in ise, bu kadar ilginç bir hayat hikâyesi yoktur. Üstelik, seçilen müzikler de seyirci çoğunluğu için hayli ağır parçalardır ve senaryocu da List'in besteciliği yerine "İcracı'lığı üzerinde durmuştur. Piyanonun bu usta çalıcısı, önceleri bir kontese (Genevieve Page) tutulur. Paris dışına kaçar kontesten çocukları olur. Fakat uçarı List (Dirk Bogarda) bir konser arasında rusyalı bir başka kadına, bir prensese (Capucine) tutulacak, ardısıra diyar diyar geçecek ve sonunda prenses uğruna herşeyini feda edecektir.

Hikâye, bir yerden sonra İki- kadın arasında kalmış bir erkeğin tutkularım ve davranışlarını işler görünüyorsa da, müzik yönünün gereksiz hamallığı karşısında bundan da vazgeçiliyor ve "Song Without Bnd-Sonsuz Şafta" bir yerden sonra konser filmi -haline geliyor.

Rejisör Charles Vidor filmi bitirmeden Öldüğünden, geri kalanı George Cukor sürdürmüştür. Fakat, arada keskin çizgili bir ayrım yoktur. Oyunculardan Dirk Bogarde, müzikçl List'ten başka herşeydir. Daha çok hırçın, kavgacı, isyankâr bir "günümüz insanı"na yaklaşan bir kişiliği canlandırmaktadır. Kontesteki Genevieve Page, filmin en başarılı kadın oyuncusudur dense yeridir.. - Capucine soğuk, tutkusuz - hele askı için Papalara ve Çarlara kadar çıkıp kafa tutan bir kadın yerine-, ruhsuz, dümdüz bir oyunla isteneni verememektedir. Başarısız oyuncular üstesinde, en baştaki Bogarde'den sonra Martita Hunt ve Ivan Desny sırayı tamamlamaktadırlar.

S P O R

Napoli

Büyük Kafile

AKİS'in, bundan önceki sayısını okuyucularına sunduğu 31 Eylül Cumartesi sabahı IV. Akdeniz Oyunlarına katılmak için uçakla yola çıkan" "Büyük Kafile" çoktan Napoliye varmış, rahat otellerine yerleşmiş,, yol yorbunluğunu atmış, hatta çarşı pazar dolaşıp, alışverişe ve dolandırılıp polislik olmağa bile vakit bulmuştu.

21 Eylül Cumartesi, S. Paolo stadında oyunların resmen açılacağı gündü. Kafileler halka tanıtılacak, nutuklar söylenecek, yemin edilecekti. Ev sahibi italyanlardan başka yugoslavlar, fransızlar, tunuslular, Suriyeliler, faslılar, ispanyollar, B.A.C. liler, lübnanlılar, maltalılar ve sinema yıldızı güzel prensesi ve kumarhaneleriyle şöhretli küçük Monako ile birlikte katılacağımız bu merasim de gençlerimizin gerçekten şık ve zarif kıyafetleri ile ilgi toplayacaklarından, bol bol alkışlanacaklarından, kim senin şüphesi yoktu. Merak edilen, 13 kolda karşılaşacağımız rakiplerimiz karşısında alacağımız neticeler idi

Türkiyeyi 13 spor kolunda temsil edecek "Büyük Kafile" yi. üç kişilik maiyeti erkânı ile Devlet Bakanı, Umum Müdür, Federasyon başkanları, müşahitler, mutemetler, hakemler, antrenörler, tek hekim ve tek masörden kurulu, sayısı 40'a varan' bir idareci kadrosu sevk ve idare ediyordu. Bu, ortalama bir hesapla, iki buçuk sporcuya bir idareci demekti.

Napoli seyahati Devlet kesesine 500 bin liranın üstünde bir yüke malolmuştu. Bu arada meselâ Toto müdürüne tercümanlık etmek için kendi hesabına çıktığı Avrupa gezisinden çağırılan tesisler Dairesi Mühendisi Fehmi Dinçere ödendiği söylenen 4-5 bin liralık telafi ödeneğinin üstünde bile durmayı kimse aklına getirmiyordu.

Oyunların tarihi

Akdeniz Oyunlarının ilki İskenderiyede kutlanmıştı, Bu yıllarda türk sporunun altın devrini yaşıyorduk. Güreş minderlerini dünyaya haram eden sporcularımız serbest gürelin 8 ağırlığında 8 altın madalya almalar — Gemici, Sarıbacak. B. Şit. Yüce, Büke. Atlı. Can, Dişiçürük — atletlerimiz ise maratonda, üç adımda birinci — Aytan, Altıok —, 1900 - 2000 ve ciritte ikinci — Önel, Koçak, Ziraman —, 110-3000 engelli uzun, güllede - Batman, Özcan, Akgün, Turan — ve 4 x 400 de üçüncü olmuşlardı.

Oyunların ikincisi Temmuz 1935 de Barselonada tertiplendi. Türkiye buna güreş, kürek, basketbol, Atletizm ve eskrim takımları ile katıldı. Greko-romende 6 birincilik — Bilek Dağıstanlı, Doğan, Büke Baştimur-1 üçüncülük — Yüce — almışlardı. Atletlerden Koçak 800 ve 1500 de 0'-rinci, aynı 1500 de Önel ikinci. 5000 de Çoşgül ikinci, maraton ve yüksekte il çüncülük almıştık. Kürekte ise tek çiftede Tonguç dördüncü olabilmişti.

III. Akdeniz Oyunları 1959 Ekiminde Beyrutta kutlandı. Bunlara da hayli kalabalık gitmiştik. Basketbolde, voleybolda, güreşte atletizmde, boksda, eskrimde, bisiklette, atıcılıkta, futbolda ve halterde kendimizi denemiştik. Ancak başarı sadece güreşte olmuş, 13 altın madalyanın birini Fahir Özgüler 400 engellide kazanmıştı. Yüksek atlamada Şahiner, boksta Birol ve Vural ikinci, voleybol ve futbol takımlarımız da ikinci olmuşlardı.

Ne umduk, ne bulduk?

Değişmez turistlerin başçektiği kafile yola çıkarken Napoli oyunlarının neticeleri hakkında pek de limitli şeyler hayal etmeğe kimsenin yüreği elvermedi. Bunda, cümlece malûm olan bugünkü kıvamımız kadar, sorumlu kişilerin giderayak verdikleri demeçlerin de rolü vardı.

Kafile başkanı bir tamim yayınlamıştı. Bu tamimde, sportif netice-

KÖŞEDEN

imtihan ve ümit

Vildan Aşir SAVAŞIR

Türk sporu, idarecileri antrenorleri ve sporcuları ile çetin bir imtihan geçirmektedir. Sayısı 150'yi bulan kalabalık bir kafile bunun için Napolide, bu kadro ile tersine orantı halindeki futbol A. Milli takımı da Frankfurttadır.

Futbol ekipi, Polonyadaki zorlu tecrübeyi övmeğe değer bir başarı ile atlattı. Şimdi Frankfurtta Batı Almanyaya karşı girişeceği mücadele ve hazırlanıyor. Alınan haberler, bu hazırlıkların büyük ciddiyetle yapıldığını göstermektedir. Buna memnun olmamak mümkün değildir. Gönül isliyor ki, sporumuzun kreması demek olan Napolideki ağırlık merkezinden de aynı 'hoşnutluk ve ümitle söz edilsin. Gelin görün ki, bu kalabalık ekip hazırlanışından, tertibinden teşkiline ve Devlet Bakanından başlamak üzere bütün sorumlu kişilerin davranışlarına kadar buna imkân koymuyor. Gündelik basını tetkik edin, görürsünüz.

Değişik spor kullarında dün beydik, bugün neyiz, rakiplerimiz nerede? Bunu bilmeyen yoktur. Çocuklardan takatlerinin üstünde başarı beklemek de kimsenin hakki değildir. Sporda da insanlar ektiklerini biçerler. Onun için neticeler üzerinde durmıyacağız. Mühim olanı devlete yarım milyondan pahalıya malolan bu geziden yüz aklığı ile dönmektir. Yüz aklığı ise, gidilen yerde bırakılan intiba, dönüşte getirilen tecrübe ve bilgiyle ölçülür.

Görünüşe bakılırsa, bu bakımdan kazancımızın parlak olmıyacağını, acı da olsa. şimdiden söyleyebiliriz. Bir ekipimiz, hiç de mazur görülmiyecek bir davranışı sebebiyle uluslararası teşkilattan sert bir ihtar almış ve bunu duymayan kalmamıştır. Ayrıca bir sebeple, bizim cezalandırmamız lâzımgelen bir antrenörümüzün de şu anda bir ekipin hocası olarak kafilede bulunduğu kimsenin gözünden kaçmamıştır.. Spor dünyasının gizlisi olmaz, her şey duyulur, herşey bilinir.

Getireceğimiz tecrübe ve bilgiye gelince... Bunda da büyük ümide kapılmağa cesaret edemiyoruz. Görmek için bakmasını bilmek, gördüğünü değerlendirmek için de baktığı işte asgari de olta bir temel bilgiye sahip olmak geçekir. Bir politikacının, spor dünyamıza yeni ünvanı ile giren bir mühendisin, başçektiği sporla hiç bir ilgisi bulunmayan bir idarecinin, bilgisi bin defa denenmiş başarısız bir teknik elemanın bu bakımdan bize neler verebileceğini kestirmek kimse için bir problem değildir. Ümit çocuklarda, onların niyetlerinde ve bir şeyler, öğrenme heveslerindedir.

ter üzerinde hiç durmamış ve bir politik şahsiyet havası içinde "...oyunların temel gayelerinden birisi de Akdeniz, milletlerinin arasındaki dostluk bağlarını kuvvetlendirmektir" dedikten sonra, çocuklardan, edebiyat tarihimize geçmeğe değer, dokunaklı ifadelerle "...memleket şerefi ile mütenasip centilmenlik ve sportmenlik ruh ve anlayışına uygun hareketler, diğer kafilelerin sporcu ve İdarecileri ile olan münasebetlerde tarihi şerefle dolu milletimize layık birer varlık olduklarını ispat edecek davranışlar" istemişti. Ama yabancılarla münasebet kurmak için en azından bir Beyoğlu tezgâhtarı kadar dilbilgisine ihtiyaç olduğuna göre, kendisinin iyi örnek vermek bakımından ne yapacağını söylememişti.

Yabancılarla anlaşma hususunda kafile başkanından daha başka imkanlara sahip olmayan ekip başlarından tenis oynadığı hatırlanmayan Reis, "Mümkün olduğu kadar fazla tur atlamağa çalışacağız", eski değerli şampiyon bisikletçi Tunçalp "iyi çalıştık. Elden geleni yapacağız" demişler, ziyadesiyle meşhur Apak da sadre şifa verir tek lâf söylememişti. Diğerleri ise, eskrimcinin "İyi dereceler elde etmemiz sürpriz olmaz inşallah" temennisine katılmışlardı. Kendisine güvenen tek idareci, zayıf rakipler karşısında kahraman kesilen değişmez Berksoydu. Bulgarlar da katılmadıklarına göre, rahattı ve bol keseden takım birinciliği vaadediyordu.

Futbol : IV. Akdeniz Oyunlarında ilk İmtihana giren ekip, Futbol ekibi oldu ve lübnanlılar karşısında kolay bir galibiyet elde etti. Ne var ki gazetelerde, herbiri en aşağıdan üçer yıldız not alan amatör onbir, 4-0 lık derecesine rağmen kendisinden bahsettiremedi

Amatör onbir, azıcık değişik bir kadro ile ikinci karşılaşmasını ispanyollarla yaptı ve 3-3 berabere kaldı. Ancak ekip bu maçta Kafile başkanının tamimine yüzde yüz yaraşan bir davranışla maç sonunda çıkardığı dört başı mâmur arbede ile FİFA'nın bir "ihtar" ı ile karşılandı. Altın, gümüş ve bronz madalyaların dağıtıldığı Napolide bizim, payımıza düşen de şimdilik bu oldu.! Üçüncü maçımızı Malta ile oynayacağız

Bisiklet : Saata karşı 100 kilometre yanşa Ayvalının hastalığı yüzünden eksik kadro ile giren takımımız, favori italyanların, fransızların, ispanyol ve faslıların arkasından beşinci oldu. Türkiye şansını çarşamba günü takip koşusunda deneyecektir.

Yüzme : Bu değerde bir karşılaşmaya ilk defa iştirak eden yüzücülerimiz, serilerinde girdikleri yarışlarda bir varlık gösteremeyip elendiler. 1500 metre serbestte beşinci olabilen Karataş 22. 47.0 lık bir derece yaptı, birinci gelen ispanyol ise mesafeyi 18.37.5 de bitirdi. 200 metre kelebekte Acet 3.01.8 ile dördüncü olurken, birinci italyan 2,25,3 yaptı. Aradaki farklar bu spordaki seviyemizi açıklamaktadır. Ertesi gün yapılan diğer yarışmalarda da 4 gencimiz daha elendi. Bunlar 100 serbestte M. Acet, 5. — Engin Kepenek 7. — 200 metre sırtüstünde Olcay Aybars diskalifye ve 200x400 italyanların birinci olduğu serbest stilde dördüncü olarak elendi.

Boks : Bu müsabakalarda 51 kiloda İncesu sayı hesabı ile yenildi, Ali Uçar da arkadaşı gibi B.A.C. boksörüne mağlûp oldu. 57 de Şimşek Suriyeliye yenildi. Yalçınkaya ve Evrensel, maçlarını kazandılar.

Basketbol : Hayli iddialı olduğumu:, bu branşta daha ilk karşılaşmada işlerin sonunun nereye varacağı anlatıldı. Birinci karşılaşmayı B. A. C. basketcilerine karşı . oynayan tasımımız bir varlık gösteremedi. İlk devreyi 29-30 ile kapattıktan sonra 54'e karşı 73 ile sahadan silindi. İkinci maçı italyanlara karşı oynadı, bunu da 59'a karşı 62 ile kaybederek, finallere girme şansını kaybetti.

Tenis: İlk günde İspanyol, italyan Yunanistan, Fas, B.A.C., Yugoslav ve Tunus tenisçilerinin katıldıkları maçta Ziya Kıpkızıl yunanlı rakibine 6-3, 6-1, 3-6, 7-9 ve 0-1 yenildi. E. Balas ve Bari elendi.

Yelken : Bu spor kolunda katıldığımız iki yelken sınıfında da başarılı olamadılar ve Snip sınıfında italyan, ispanyol ve fransızların arkasında dördüncü, Finne sınıfında ise yedinci oldular.

. Şu âna kadar yapılan müsabakalarda takımların aldıkları madalyalar şöyledir :

İtalya : 7 altın, 5 gümüş, 6 bronz.

Yugoslavya 2 altın, 5 gümüş, 2 bronz.

BAC : 1 altın,

Fransa : 1 gümüş, 2 bronz.

İspanya : 2 bronz.

Güreş : Napoli Oyunlarında büyük şansımız güreş müsabakaları da başlamış bulunmaktadır. İlk karşılaşmalar Greko-romende oldu ve pehlivanlarımız şu neticeleri aldılar :

52 kilo 1. Karakuş Suriyeliye ittifakla galip.

57 kilo Ü. Beşergil lübnanlıya ittifakla galip.

63 kilo H. Alkoç lübnanlıya ittifakla galip.

70 kilo A. Güngör yugoslava mağlûp.

78 kilo Y. Selekman, faslıya tuşla galip.

87 kilo N. Uçar lübnanlıya tuşla galip.

97 kilo G. Yılmaz italyanla berabere.

Ağırda, Aksu, italyana ittifakla galip.